



## En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet

---

### Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse *En jämställd arbetsmarknad – Regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet* (skr. 2008/09:198). I ärendet behandlas också följdmotioner med anledning av skrivelsen och motioner om vissa relaterade frågor som väckts under den allmänna motionstiden 2008/09 respektive 2009/10. Totalt 76 motionsyrkanden behandlas.

Regeringen har bedömt att det behövs en samlad strategi som anger övergripande och långsiktiga inriktningar för jämställdhetspolitiken inom arbetsmarknads- och näringslivsområdet under de kommande åren. I skrivelsen utgår regeringen från situationen i dag och bedömer att arbetet ska ha följande fyra inriktningar:

1. Motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet.
2. Främja jämställda villkor för entreprenörskap.
3. Jämställt deltagande i arbetslivet.
4. Jämställda arbetslivsvillkor.

Dessa inriktningar ska tillsammans utgöra en grund för samordning, analys, utformning och uppföljning av insatser inom det jämställdhetspolitiska området. Inriktningarna kan i huvudsak förverkligas inom ramen för de generella insatser som genomförs inom berörda politikområden.

Utskottet framhåller i sitt ställningstagande värdet av en sammanhållen strategi för att hantera problemen kring bristande jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Utskottet uttalar sitt stöd för regeringens inriktningar för jämställdhetspolitiken inom arbetsmarknads- och näringslivsområdena och välkomnar den redovisning av genomförda insatser och resultat som regeringen avser att återkomma med till riksdagen 2011. Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet följer bl.a. upp sina parti- och kommittémotioner med totalt 14 reservationer och 5 särskilda yttranden.

# Innehållsförteckning

Sammanfattning .....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	4
Redogörelse för ärendet .....	7
Utskottets överväganden .....	8
En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet .....	8
Jämställd arbetsmarknad .....	9
Jämställda villkor för entreprenörskap .....	13
Jämställt arbetsliv .....	17
Jämställda arbetslivsvillkor .....	23
Övriga frågor .....	25
Slutsats .....	32
Reservationer .....	33
1. Jämställd arbetsmarknad, punkt 1 (s, v, mp) .....	33
2. Arbetsmarknad och utbildningsfrågor, punkt 2 (mp) .....	34
3. Jämställda villkor för entreprenörskap, punkt 3 (s, v, mp) .....	35
4. Jämställda löner, punkt 4 (mp) .....	36
5. Föräldraförsäkring m.m., punkt 5 (s) .....	38
6. Föräldraförsäkring m.m., punkt 5 (v) .....	38
7. Föräldraförsäkring m.m., punkt 5 (mp) .....	39
8. Nationell granskning av privatiseringar inom vård och omsorg, punkt 6 (v) .....	40
9. Arbetsvärdering m.m., punkt 7 (v) .....	41
10. Genomförande av FN:s kvinnokonvention, punkt 8 (v) .....	42
11. Jämställdhetsarbetet och dess organisering, punkt 9 (v) .....	43
12. Jämställdhetsarbetet och dess organisering, punkt 9 (mp) .....	44
13. Mansrollen, män och jämställdhet, punkt 10 (mp) .....	45
14. Övriga jämställdhetsfrågor, punkt 11 (mp) .....	47
Särskilda yttranden .....	49
1. Jämställda löner, punkt 4 (s, v, mp) .....	49
2. Jämställdhetsarbetet och dess organisering, punkt 9 (s) .....	49
3. Mansrollen, män och jämställdhet, punkt 10 (s) .....	50
4. Övriga jämställdhetsfrågor, punkt 11 (s) .....	50
5. Övriga jämställdhetsfrågor, punkt 11 (v) .....	51
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	53
Skrivelsen .....	53
Följdmotionerna .....	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008 .....	54
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009 .....	57

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## 1. Jämställd arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A260 av Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s),

2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 1,

2009/10:A291 av Eva-Lena Jansson (s) yrkande 1,

2009/10:A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 6 och

2009/10:A318 av Anne Marie Brodén (m).

*Reservation 1 (s, v, mp)*

## 2. Arbetsmarknad och utbildningsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkande 32,

2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 8,

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 6, 7 och 10 samt

2009/10:A448 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 8.

*Reservation 2 (mp)*

## 3. Jämställda villkor för entreprenörskap

Riksdagen avslår motionerna

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 9 och 10,

2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 9 och 10 samt

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 11, 12 och 14.

*Reservation 3 (s, v, mp)*

## 4. Jämställda löner

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A315 av Josefin Brink m.fl. (v),

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkande 18,

2008/09:A398 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 2,

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 18 och 20,

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 3 och 5,

2009/10:A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkandena 7 och 8,

2009/10:A414 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 2,

2009/10:A422 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) och

2009/10:A438 av Anne Ludvigsson m.fl. (s).

*Reservation 4 (mp)*

## 5. Föräldraförsäkring m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A359 av Maria Kornevik Jakobsson (c),

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 1,

2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 7 och 8,  
 2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 9 och 13 samt  
 2009/10:A382 av Fredrik Lundh m.fl. (s) yrkande 3.

*Reservation 5 (s)*

*Reservation 6 (v)*

*Reservation 7 (mp)*

## **6. Nationell granskning av privatiseringar inom vård och omsorg**

Riksdagen avslår motion

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 11.

*Reservation 8 (v)*

## **7. Arbetsvärdering m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A201 av Magdalena Andersson (m),

2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 6 och 7 samt

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 6 och 7.

*Reservation 9 (v)*

## **8. Genomförande av FN:s kvinnokonvention**

Riksdagen avslår motion

2009/10:A204 av Kalle Larsson m.fl. (v).

*Reservation 10 (v)*

## **9. Jämställdhetsarbetet och dess organisering**

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A259 av Carina Hägg (s),

2008/09:A284 av Åsa Lindestam (s),

2008/09:A290 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 3–6,

2008/09:A319 av Carina Ohlsson (s),

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 27 och 28,

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 32 och 33,

2009/10:A298 av Christina Axelsson (s) och

2009/10:A383 av Matilda Ernkrans m.fl. (s).

*Reservation 11 (v)*

*Reservation 12 (mp)*

## **10. Mansrollen, män och jämställdhet**

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A370 av Carina Hägg (s) yrkande 4,

2008/09:A376 av Ulf Holm och Mikaela Valtersson (båda mp) yrkandena 1, 2 och 5–10,

2008/09:A398 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 7,

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 13 och 15,

2009/10:A414 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 8 och

2009/10:A439 av Birgitta Eriksson m.fl. (s).

*Reservation 13 (mp)*

### **11. Övriga jämställdhetsfrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Ju253 av Carina Hägg (s) yrkande 4,

2008/09:A296 av Carina Hägg (s),

2008/09:A370 av Carina Hägg (s) yrkande 2 och

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 16 och 31.

*Reservation 14 (mp)*

### **12. Regeringens skrivelse**

Riksdagen lägger skrivelse 2008/09:198 till handlingarna.

Stockholm den 16 februari 2010

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

*Hillevi Engström*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Annika Qarlsson (c), Lars Lilja (s), Jan Ericson (m), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Gulan Avci (fp).

## Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens skrivelse *En jämställd arbetsmarknad – Regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet* (skr. 2008/09:198).

Betänkandet behandlar också följdmotioner med anledning av skrivelsen och motioner som avser näraliggande frågor och som väckts under de allmänna motionstiderna 2008 och 2009.

I det följande refereras motioner som har väckts under det innevarande riksmötet utan angivande av årtal (2009/10).

# Utskottets överväganden

## En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet

### Skrivelsen i korthet

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet bidrar till ekonomisk tillväxt genom att människors kompetens och skaparkraft tillvaratas och främjas. Trots att arbetet med jämställdhet har pågått under många decennier präglas arbetsmarknaden och näringslivet alltjämt av en brist på jämställdhet. Det visar sig t.ex. genom löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, könsskillnader i sjukskrivningar, ojämn fördelning av föräldraförsäkring och underrepresentation av kvinnor i företagens ledningar. Det finns stora brister i jämställdheten när det gäller kvinnors och mäns möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet liksom att kunna kombinera arbete och familjeliv.

Regeringen bedömer att det behövs en samlad strategi som anger övergripande och långsiktiga inriktningar för politiken. I skrivelsen redovisas regeringens bedömningar av vilka inriktningar jämställdhetspolitiken bör ha på dessa områden under de kommande åren. Insatserna för jämställdhet inom arbetsmarknadsområdet och näringslivsområdet bör enligt regeringen ha följande inriktningar:

1. Motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet.
2. Främja jämställda villkor för entreprenörskap.
3. Jämställt deltagande i arbetslivet.
4. Jämställda arbetslivsvillkor.

Dessa inriktningar ska tillsammans utgöra en grund för samordning, analys, utformning och uppföljning av insatser inom det jämställdhetspolitiska området. Bedömningarna grundar sig på en redovisning av situationen i dag. Inriktningarna kan i huvudsak förverkligas inom ramen för de generella insatser som genomförs inom berörda politikområden. I en bilaga till skrivelsen redovisas åtgärder till stöd för inriktningarna. Totalt 68 åtgärder som regeringen har vidtagit eller avser att vidta redovisas.

Regeringen kommer att nogsamt följa utvecklingen och verksamheten som bedrivs inom ramen för den redovisade strategin. Regeringen avser att återkomma till riksdagen 2011 med en redovisning av genomförda insatser och resultat i förhållande till de inriktningar som redovisas i strategin.



## Jämställd arbetsmarknad

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om den könssegregerade arbetsmarknaden och andra anknytande frågor främst med hänvisning till den redovisning av genomförda insatser och resultat som regeringen avser att återkomma till riksdagen med.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp) och 2 (mp).

### Skrivelsen

För att bryta förlegade könsmonster i samhället och minska könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet måste jämställdhetsarbetet genomsyra hela utbildningsväsendet, från förskolan till den högre utbildningen. Skolan ska bidra till att motverka könsstereotypa föreställningar om kön och kompetens. Valen till gymnasieskolan bör vara aktiva och medvetna eftersom de i högre grad styr senare utbildningsval. Genom traditionella studie- och yrkesval skapas en könsuppdelad arbetsmarknad. Denna uppdelning hindrar kvinnor och män att röra sig fritt på hela arbetsmarknaden, och den begränsar arbetsgivares tillgång till arbetskraft.

Den som valt en mansdominerad utbildning går vanligtvis vidare till ett arbete med högre lön än vad den får som valt en kvinnodominerad utbildning. Kvinnor har fortfarande i genomsnitt mindre ekonomiska resurser än män. Även om det finns tendenser till utjämning mellan könen vad gäller ekonomiska resurser går utvecklingen långsamt. Mindre könsbundna yrkesval bör bidra till minskade löneskillnader.

Regeringens bedömning är att regeringens samlade insatser på området bör främja en mer effektiv och jämställd arbetsmarknad genom att de underlättar för flickor och pojkar, kvinnor och män att göra aktiva studie- och yrkesval utan att begränsas av stereotypa föreställningar om kön.

Regeringen vill bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet. Ett arbete har initierats för att utjämna könsskillnader i olika delar av utbildningsväsendet. Regeringen har bl.a. tillsatt en delegation för jämställdhet i skolan och en delegation för jämställdhet i högskolan.

### Motionerna

*Följdmotioner med anledning av skrivelsen och anknytande motioner från allmänna motionstiden*

*Socialdemokraterna* ställer sig i följdmotion A2 *yrkande 1* kritiska till regeringens jämställdhetspolitik. Både försämringen av arbetslöshetsförsäkring och jobbskatteavdragen är exempel på förändringar som drabbar kvinnor i större utsträckning än män. Sverige har redan halkat efter i internationella jämförelser av jämställdhet och kommer att halka efter ytterli-

gare om inga tydliga steg tas för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt arbetsliv. Socialdemokraterna menar vidare att skrivelsen innehåller en uppräknig av arbetsgrupper och utredningar men saknar förslag eller konkreta åtgärder som gör faktisk skillnad. Trots de 68 punkter som redovisas i skrivelsen presenteras ingen trovärdig strategi eller tydlig plan för hur utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv ska drivas på.

I *Miljöpartiets* följdmotion A3 anføres att den svenska arbetsmarknaden är starkt könssegregerad. Män väljer typiskt tekniska yrken och arbetar företrädesvis inom den privata sektorn, medan kvinnor väljer yrken inom vården och offentlig sektor. Detta bidrar starkt till att olika yrken värderas olika och typiska kvinnoyrken värderas lägre. För att komma till rätta med den könssegregerade arbetsmarknaden föreslås i *yrkande 6* att jämställdhetsintegrering införs i utbildningsmetodik och pedagogik. Skolan har ett ansvar att tillhandahålla pedagogik som stimulerar både flickor och pojkar att göra icke-traditionella utbildningsval. I *yrkande 7* begärs ett tillkännagivande om att studie- och yrkesvägledarens roll måste uppgraderas och ges större utrymme för att stödja ungdomars utbildningsval i syfte att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. I *yrkande 10* föreslås att avidentifierade ansökningar införs för att frångå fördomsmissiga bedömningar av arbetssökanden.

*Miljöpartiet* föreslår i motion A307 *yrkande 6* att en kommission tillsätts, där arbetsmarknadens parter ingår, som ges i uppdrag att ta fram riktlinjer som syftar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Det krävs en bred samhällelig samling för att komma åt problemet med den könsuppdelade arbetsmarknaden. Motsvarande yrkanden återfinns i motion 2008/09:A403 *yrkande 8 (mp)* och motion A448 *yrkande 8 (mp)*. I *Miljöpartiets* motion 2008/09:A395 *yrkande 32* begärs ett tillkännagivande om behovet av att öka andelen män i kvinnodominerade yrken och andelen kvinnor i mansdominerade yrken.

*Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (s)* anser i motion 2008/09:A260 att det krävs fortsatta reformer och strukturella förändringar för att förändra kvinnors villkor till det bättre. Kvinnor som grupp tar ett större ansvar för hemmet, och på arbetsmarknaden är orättvisorna alltjämt stora. Män som grupp har fortfarande högre lön för likvärdigt arbete och bättre arbetsvillkor än kvinnor. Kampen för jämställdhet är viktigare än någonsin.

*Eva-Lena Jansson (s)* framhåller i motion A291 *yrkande 1* att regeringens politik på jämställdhetsområdet inte varit framgångsrik. Församlingar i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen har slagit extra hårt mot deltidsarbetslösa och långtidssjuka. Kvinnor har drabbats extra hårt eftersom en majoritet av landets deltidsarbetslösa och långtidssjuka är kvinnor. Med tanke på tillbakagången på flera områden när det gäller jämställdhet behöver riksdagen ställa krav på regeringen att arbeta aktivt för att nå målen i jämställdhetspolitiken.

*Carina Ohlsson (s)* understryker i sin motion 2008/09:A319 behovet av sektorsövergripande jämställdhetsarbete och integrering av ett genusperspektiv. Motionären anser att det finns ett behov av att ytterligare stärka jämställdhetsarbetet och tydligt visa att det är en prioriterad fråga.

*Anne Marie Brodén (m)* begär i motion A318 ett tillkännagivande om kvinnors rätt till makt och inflytande. Trots att Sverige kommit långt när det gäller jämställdhet har fortfarande många kvinnor snävare sfärer att röra sig inom än män. Det går inte att lagstifta mot fördomar och en föråldrad kvinnoyn. Därför är den öppna diskussionen ett viktigt sätt att komma åt de problem som främst drabbar kvinnor.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetet för en jämställd arbetsmarknad även fortsättningsvis måste ha hög politisk prioritet. Kvinnor och män bör dela makt och inflytande i alla delar av samhällslivet. Förutom att vara ett värde i sig bidrar jämställdhet till ekonomisk tillväxt genom att både kvinnors och mäns kompetens och skaparkraft tillvaratas och främjas.

Utskottet ställer sig även bakom regeringens uppfattning att traditionella studie- och yrkesval upprätthåller en könsuppdelad arbetsmarknad och att denna uppdelning hindrar kvinnor och män från att röra sig fritt på hela arbetsmarknaden. Utskottet välkomnar därför regeringens påbörjade och planerade insatser för att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet och för att utjämna könsskillnader i olika delar av utbildningsväsendet.

Utskottet noterar att regeringen vidtagit en rad insatser för att öka jämställdheten i utbildningsväsendet. Bland annat har en delegation med uppdrag att lyfta fram och utveckla kunskap om jämställdhet i skolan (dir. 2008:75) tillsatts. Delegationen ska utifrån skolans värdegrundsuppdrag bl.a. utveckla kunskapen om jämställdhet i skolan, analysera orsakerna till skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat och prestation, utvärdera metoder för att bryta traditionella könsroller och föreslå lämpliga insatser. I uppdraget ingår också att identifiera områden där ytterligare kunskap om jämställdhet och genus behövs. Uppdraget ska slutredovisas senast i augusti 2010. I ett delbetänkande (SOU 2009:64) redovisas bl.a. uppgifter om flickors och unga kvinnors samt pojkars och unga mäns villkor, förhållningssätt och agerande i samhället från 1990-talet och framåt. Det konstateras att de flesta ungdomar mår bra och trivs med livet. Psykiska problem har dock blivit avsevärt vanligare bland ungdomar av båda könen under de senaste två decennierna. Nu som tidigare är det fler flickor än pojkar som mår dåligt.

Regeringen har även inrättat en delegation för jämställdhet i högskolan (dir. 2009:7). Delegationen ska bl.a. kartlägga framgångsrika jämställdhetsinsatser inom högskolan och uppmärksamma kvinnors och mäns skilda möjligheter till forskarkarriär. Delegationen ska slutredovisa sitt uppdrag

senast i januari 2011. I en delrapport konstateras bl.a. att befintlig kunskap, såväl forskning som praktisk erfarenhet, måste nyttjas bättre i det praktiska jämställdhetsarbetet (Delrapport från Delegationen för jämställdhet i högskolan, U 2009:01). Genomförda jämställdhetsinsatser måste i avsevärt högre grad än i dag dokumenteras och utvärderas, för att möjliggöra kunskapsöverföring mellan lärosäten och utveckling. Det konstateras också att såväl den politiska styrningen som de organisatoriska villkoren och ledningens ambitioner är av central betydelse för lärosätenas praktiska jämställdhetsarbete.

Därutöver har regeringen tillsatt en teknikdelegation som bl.a. har till uppgift att öka flickors och kvinnors intresse för matematik, naturvetenskap, teknik och informations- och kommunikationsteknik (dir. 2008:96). Uppdraget ska redovisas i april 2010. En studie av niondeklassares syn på teknik och matematik, som gjorts inom ramen för delegationens uppdrag, visar bl.a. att teknikämnet upplevs olika av flickor och pojkar. Flickor ser inte samma nytta med teknik som pojkar gör, varken i vardagen, för sin utbildnings skull eller för framtida arbete (Teknikdelegationen, rapport 2009:2).

Vidare noterar utskottet att regeringen gett Statens skolverk i uppdrag att planera och genomföra insatser med syftet att främja jämställdhet i grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Regeringen har även lämnat förslag om en reformerad gymnasieskola bl.a. i syfte att motverka att så många elever, fler pojkar än flickor, hoppar av eller avslutar sina studier utan godkända betyg (prop. 2008/09:199). Regeringen har dessutom utarbetat en strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet. Syftet är att entreprenörskap ska löpa som en röd tråd genom hela utbildningsväsendet och att eget företagande ska bli ett lika naturligt val som anställning. Mot bakgrund av att det är en större andel unga män än unga kvinnor som startar eget företag anser utskottet att det är särskilt angeläget att främja flickors och unga kvinnors entreprenörskap. Utbildning som inspirerar till entreprenörskap kan bidra till att fler unga kvinnor och män kan och vill starta och driva företag. Därutöver kan nämnas att regeringen utsett 880 ambassadörer för kvinnors företagande som ska uppmuntra flickor och kvinnor att se företagande som ett möjligt yrkesval.

Utskottet anser att regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet sammantaget innehåller både övergripande strategiska insatser och specifika åtgärder på prioriterade områden. Utskottet kan därför inte ansluta sig till den kritik av regeringens politik som uttrycks i motion A2 *yrkande 1 (s)*. Den avstyrks därmed. Även motionerna 2008/09:A260 (s), 2008/09:A319 (s) och A291 *yrkande 1 (s)* bör avstyrkas av motsvarande skäl.

Utskottet delar den uppfattning om brister i jämställdheten mellan kvinnor och män som uttrycks i motion A318 (m). Utskottet delar även den bild av den könssegregerade arbetsmarknaden som tecknas i flera motio-

ner, däribland Miljöpartiets motion A3. Genom traditionella studie- och yrkesval konserveras en könsuppdelad arbetsmarknad. Utskottet kan emellertid konstatera att regeringens satsning på att utveckla och stärka jämställdheten inom olika områden är omfattande. Utskottet noterar att regeringen vidtagit en rad insatser för att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet och emotser den redovisning av insatserna och deras resultat som regeringen avser att lämna till riksdagen 2011. Utvärderingen av denna redovisning bör ligga till grund för ställningstaganden om fortsatta satsningar på området. Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks därmed motion A318 (m). Utskottet avstyrker även motionerna 2008/09:A395 yrkande 32 (mp), 2008/09:A403 yrkande 8 (mp), A3 yrkandena 6, 7 och 10 (mp), A307 yrkande 6 (mp) och A448 yrkande 8 (mp) av motsvarande skäl.

## Jämställda villkor för entreprenörskap

### Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas motioner om jämställda villkor för entreprenörskap. Det gäller kvotering till bolagsstyrelser, utvärdering av banker ur ett jämställdhetsperspektiv, finansiellt företagsstöd, ökad jämställdhetskunskap vid företagsrådgivning, startaegget-bidrag och entreprenörskurser för unga kvinnor och andra anknytande frågor. Riksdagen bör avslå samliga motionsyrkanden med hänvisning dels till pågående utredningsarbete, dels till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 3 (s, v, mp).

### Skrivelsen

Utvecklingspotentialen hos kvinnors och mäns företagande behöver kunna nyttjas bättre för att vi ska få fler livskraftiga företag och en bättre näringslivsstruktur. För att tillvarata potentialen krävs att de befintliga företagsfrämjande strukturerna utvecklas och anpassas till människors förutsättningar och till nya och växande branscher. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den ojämna könsfördelningen i företagsstocken bedömer regeringen att det finns behov av särskilda åtgärder för att främja kvinnors företagande. Till exempel behövs ökad kunskap om kvinnors företagande som kan användas för att förbättra förutsättningarna för kvinnor att starta, driva och utveckla företag och för att säkerställa träffsäkerheten i olika policyåtgärder. Det är även av betydelse att en politik för fler och växande företag baseras på en ökad förståelse av de faktorer som påverkar beslutet att starta eget.

Regeringen anser vidare att det är angeläget att andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser ökas, i såväl statligt ägda bolag och myndigheter som privata företag, för att få ökad tillväxt och för att främja Sveriges utveckling.

Regeringens bedömning är att de samlade insatserna på området bör syfta till att tillvarata kvinnors och mäns potential för entreprenörskap och företagande genom insatser som förbättrar möjligheten att starta och driva företag. Till exempel behövs insatser för att uppmuntra och underlätta entreprenörskap och företagande inom vård och omsorg. Därutöver behövs bl.a. en översyn av rådgivning och kapitalförsörjning och insatser för ökat företagande bland kvinnor och ökad representation av kvinnor i bolagsstyrelser.

## **Motionerna**

### *Följdmotioner med anledning av skrivelsen*

*Socialdemokraterna* begär i motion A2 yrkande 9 ett tillkännagivande om kvotering till bolagsstyrelser. År 2008 var antalet styrelseplatser i börsföretag valda av årsstämmor 1 877 enligt SCB. Könsfördelningen bland dessa var 18 % kvinnor och 82 % män. Samma år var sju kvinnor ordinarie verkställande direktör och nio kvinnor styrelseordförande i sammanlagt 294 börsnoterade företag. I motionen anförs att näringslivet visat en uppenbar oförmåga och ovilja att genom egna initiativ se till att styrelseuppdragen fördelas jämnt mellan kvinnor och män. Politiker måste följaktligen ta ansvar och agera för en förändring. Utredningen Könsfördelning i bolagsstyrelser (Ds 2006:11) föreslog ändringar i aktiebolagslagen som innebär att varje kön ska vara representerat med minst 40 % i styrelserna i börsnoterade aktiebolag eller vid en auktoriserad marknadsplats. Socialdemokraterna anser att det finns anledning att arbeta vidare med detta förslag.

Socialdemokraterna anser vidare att fördelningen av bidrag till start av näringsverksamhet fördelas ojämnt mellan könen. Kvinnor ska ges samma möjlighet som män att starta och utveckla företag och inta ledande positioner i arbetslivet. I motion A2 yrkande 10 föreslås att Diskrimineringsombudsmannen får i uppdrag att genomlysna banker ur ett jämställdhetsperspektiv.

*Vänsterpartiet* begär i motion A1 yrkande 9 ett tillkännagivande om fördelning av finansiellt företagsstöd. För att få till stånd en mer jämn fördelning av det statliga finansiella företagsstödet bör verksamheter som är kvinnodominerade uppmärksammas. Speciell information bör riktas mot de branscher där många kvinnliga företagare finns. Alla som jobbar med företagsrådgivning gentemot företag bör genomgå en jämställdhetsutbildning. I yrkande 10 föreslås ökad jämställdhetskunskap vid företagsrådgivning. Denna utbildning ska vara obligatorisk i verksamheter som stöder småföretag med statliga pengar och erbjudas i övrig verksamhet där man arbetar direkt mot småföretag. Detta kan även gälla den privata sektorn.

*Miljöpartiet* begär i motion A3 yrkande 11 ett tillkännagivande om insatser för att främja kvinnors företagande, bl.a. genom starta-eget-bidrag och entreprenörskurser för unga kvinnor. Bidraget ska i första hand ses som ett stöd för att öka antalet nya företag och inte som en arbetsmarknadsåtgärd. Miljöpartiet pekar på att statistiken visar att kvinnor som vill starta företag har svårare än män att få lån på finansmarknaden. Särskilda ansträngningar bör därför göras för att de offentliga företagsstöden ska bli tillgängliga för kvinnor. I yrkande 12 föreslås att kriterier och procedurer för statliga lån, krediter, bidrag och subventioner ska utvärderas ur ett jämställdhetsperspektiv. I yrkande 14 föreslås att en lag om kvotering införs som kräver att varje kön är representerat med minst 40 % bland ledamöterna i bolagsstyrelser. Så länge bolagsstyrelserna inte själva tar sitt ansvar måste lagstiftaren arbeta för jämställdhet.

### Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att utvecklingspotentialen hos kvinnors och mäns företagande behöver kunna nyttjas bättre för att vi ska få fler livskraftiga företag och en bättre näringslivsstruktur. För att ta till vara denna potential krävs att de befintliga företagsfrämjande strukturerna utvecklas och anpassas till människors förutsättningar och till nya och växande branscher.

Utskottet noterar att regeringen vidtagit en rad generella insatser för att göra det enklare och mer lönsamt att driva företag, t.ex. slopad förmögenhetsskatt, sänkt bolagsskatt och arbetsgivaravgifter och skattelättnader för såväl hushållsarbete som reparations- och byggnadsarbete. Utskottet är ense med regeringen om att dessa åtgärder är strategiskt viktiga för främjandet av ett gott och jämställt näringslivsklimat. Utskottet noterar även att förslag från flera utredningar i fråga om förändringar för företagares tillgång till kapital, företagsrådgivning och trygghet vid arbetslöshet, sjukdom och föräldraskap bereds i Regeringskansliet. Dessa åtgärder är strategiskt viktiga för främjandet av ett gott och jämställt näringslivsklimat. De har betydelse för kvinnors och mäns möjligheter att starta och utveckla företag och deras möjligheter att förena arbete och familjeliv. Till exempel tillsatte regeringen en särskild utredare för att göra en översyn av statliga finansieringsinsatser för nya, små och medelstora företag (dir. 2007:169). Utredaren fick i uppgift att lämna förslag på hur dagens insatser kan bli mer effektiva och överskådliga. I uppdraget ingick även att särskilt beakta företagarnas behov av finansiering inför företagsstart, företagets finansieringsbehov i tidiga skeden av sin utveckling samt små och medelstora företags behov i expansionsskeden. Utredaren skulle även redovisa vilka konsekvenser de förslag som lämnades har i ett jämställdhetsperspektiv, särskilt i fråga om kvinnors företagande. I slutbetänkandet (SOU 2008:121) föreslås en mer effektiv och sammanhållen statlig organisation som med en bibehållen och stärkt marknadskompletterande roll finansierar företag i tidiga

skeden. Vidare konstateras att kvinnors rika erfarenhet och kompetens i väsentligt större omfattning måste tillvaratas genom ett mer omfattande kvinnligt företagande. En proposition bereds för närvarande i Regeringskansliet och är aviserad till den 23 mars 2010. Därtill kan nämnas att en utredning tillsattes för att se över företagarnas försäkringsvillkor i trygghetssystemen. I dess slutbetänkande konstateras att mer än hälften av Sveriges befolkning kan tänka sig att bli företagare men att bara en av tio är det (SOU 2008:89). Utredningen drar slutsatsen att ett ändamålsenligt trygghetssystem för företagare bör kunna bidra till att öka företagandet i Sverige, bland både kvinnor och män. En proposition bereds för närvarande i Regeringskansliet och är aviserad till den 23 mars 2010. I avvaktan på dessa behandlingar avstyrks motionerna *A1 yrkandena 9 och 10 (v)*, *A2 yrkande 10 (s)* och *A3 yrkandena 11 och 12 (mp)*.

Utskottet noterar även att regeringen vidtagit en rad särskilda åtgärder för att främja kvinnors företagande. Utskottet välkomnar särskilt satsningen på 100 miljoner kronor per år, 2007–2009, för att främja kvinnors företagande och stärka kunskapen och forskningen om kvinnors företagande (prop. 2006/07:1). Regeringen har inom ramen för denna satsning bl.a. gett Tillväxtverket i uppdrag att genomföra ett nationellt program för kvinnors företagande. Det övergripande målet för programmet är att bidra till att fler kvinnor startar företag och att företag som drivs av kvinnor växer. Verket för innovationssystem (Vinnova) har fått i uppdrag att driva ett nationellt forskningsprogram för kvinnors företagande 2007–2009. Syftet är att få fram ny kunskap som kan användas för att förbättra förutsättningarna för kvinnor att starta, utveckla och driva företag. Vinnova har bl.a. beviljat tio forskningsprojekt och publicerat forskningsantologin *Sesam öppna dig! – Forskarperspektiv på kvinnors företagande*. Statistiska centralbyrån (SCB) har fått i uppdrag att bygga upp en databas med uppgifter om företagande och företag i ett könsperspektiv. Databasen finns nu tillgänglig och möjliggör analyser av kvinnors och mäns företagande ur flera olika perspektiv, såsom utbildningsbakgrund, bransch, antal sysselsatta etc. Därutöver kan nämnas att Tillväxtanalys (Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser) har fått i uppgift att göra en analys av vissa regionala företagsstöds anpassning till rådande och framtida näringsstruktur ur ett könsperspektiv. Myndigheten ska ge konkreta förslag på hur de regionala företagsstöden kan utformas och fördelas för att leda till en jämnare könsfördelning bland stödmottagarna.

Utskottet anser liksom civilutskottet att rådande förhållanden vad gäller könsfördelningen i bolagsstyrelser inte är tillfredsställande. Förhållandena ger anledning till eftertanke, men det bör även enligt arbetsmarknadsutskottets mening trots allt inte komma i fråga att lagstiftningsvägen tvinga fram en ändring (jfr bet. 2008/09:CU14). Utskottet anser att en jämnare fördelning i bolagsstyrelser i första hand bör främjas med andra medel än lagstiftning. Utskottet noterar även att näringslivet självt i sin bolagskod har som målsättning att det ska vara en jämn könsfördelning i styrelserna.



Utskottet anser att också könsfördelningen i kommunala bolag är oacceptabel (se Riksdagens utredningstjänst, InfoPM 3/2009, Könsfördelning i kommunala bolagsstyrelser). Utskottet utgår från att de politiskt ansvariga åtgärdar detta.

Utskottet välkomnar följaktligen de satsningar som regeringen genomfört. Det gäller även ett uppdrag till Almi att under 2009–2010 genomföra och samordna ett nationellt styrelseprogram för kvinnor. Programmet syftar till att synliggöra och uppmärksamma kompetenta kvinnor som kan sitta i bolagsstyrelser. Utskottet noterar att över 1 400 kvinnor sökte till programmet och 200 högt profilerade kvinnor valdes ut till att bli adepter. Listan på antagna adepter synliggör i sig kvinnor som redan i dag skulle kunna ta styrelseposter. Utskottet välkomnar särskilt den undersökning regeringen avser att initiera av hur valberedningar agerar för att främja en jämn könsfördelning i börsföretag. I sammanhanget kan nämnas att den förutnämnda svenska koden för bolagsstyrning är ett resultat av ett samarbete mellan det privata näringslivet och den statliga Förtroendekommissionen. I koden anges bl.a. att valberedningen måste motivera sitt yttrande om styrelsens sammansättning. Detta skapar en möjlighet att få en samlad bild av hur valberedningar resonerar kring jämställdhet och vilka planer de har för att eventuellt förbättra en sned könsfördelning.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna *A2 yrkande 9 (s)* och *A3 yrkande 14 (mp)*.

## Jämställt arbetsliv

### Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas motioner om ett jämställt arbetsliv. Det gäller bl.a. individualiserad föräldraförsäkring, barnomsorg på obekvämt arbetstid, löneskillnader mellan könen, utvärdering av arbetsvärderingssystem och andra anknytande frågor. Riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar bl.a. till att jämställdhetspolitiken tillförts medel för en särskild jämställdhetssatsning under 2007–2010.

Jämför reservationerna 4 (mp), 5 (s), 6 (v), 7 (mp), 8 (v) och 9 (v) samt särskilt yttrande 1 (s, v och mp).

## Skrivelsen

Kvinnor och män ägnar i genomsnitt lika mycket tid till produktiva verksamheter. Den stora skillnaden ligger i om det utförda arbetet är avlönat eller inte. En stor del av mäns arbete sker mot betalning, medan kvinnors arbete är mer jämnt fördelat på betalt förvärvsarbete och obetalt hemarbete. Det är främst kvinnor som står för vardagsbestyren i omsorgen om de egna barnen under småbarnsåren, vilket påverkar deras möjligheter att

arbeta heltid. Men kvinnor arbetar deltid i större utsträckning än män oavsett om de har barn eller inte. Kvinnor är också deltidsarbetslösa i högre grad än män. Ofrivillig deltid drabbar huvudsakligen kvinnor och mycket ofta kvinnor som är verksamma i offentlig sektor. Konsekvenserna av deltidsarbete är låg inkomst, låga ersättningar i socialförsäkringssystemen, låg pension och begränsad möjlighet till ekonomisk självständighet.

Regeringens bedömning är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar till betalt arbete. Detta är ett viktigt led i regeringens strävan att utöka arbetskraftsutbudet. Så länge som kvinnor förvärvsarbetar i mindre utsträckning än män kommer de att ha lägre lön, sämre karriärmöjligheter och lägre pension.

Genom att öka möjligheten för kvinnor och män att förvärvsarbeta främjas jämställdheten. För att stärka arbetslinjen genomför regeringen ett antal insatser som syftar till att underlätta arbetskraftsdeltagande, inte minst bland kvinnor. När det lönar sig bättre att arbeta blir det fler i arbete och färre i utanförskap. Då minskar inkomstspridningen och klyftorna i samhället.

Ett flertal insatser görs inom tre områden: Arbetslinjen stärks, t.ex. genom förändringar i arbetslöshetsförsäkringen och insatser för att stödja arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda kvinnor. Fördelningen mellan betalt och obetalt arbete jämnas ut, bl.a. genom jämställdhetsbonus och skattereduktion för hushållsarbete. För att underlätta återgång till arbete efter sjukskrivningar skapas t.ex. möjligheter att prova nytt arbete under sjukskrivning och en rehabiliteringsgaranti.

## **Motionerna**

### *Arbetsliv och föräldraskap*

*Socialdemokraterna* framhåller i följdmotion A2 *yrkande 8* att sambandet mellan ojämställdhet i arbetslivet och snedfördelningen av föräldraledigheten är uppenbart. Kvinnor tar ut den övervägande delen av de betalda föräldraförsäkringsdagarna. Det leder till negativa konsekvenser för dem när det gäller rekrytering, befordran, löneutveckling i arbetslivet och pension. Socialdemokraternas ambition är att uttaget av föräldraledigheten ska vara jämställt, för mammans, pappans och barnets skull. I motionen anförts också att många kvinnor arbetar i yrken där den normala tjänstgöringen innefattar kvällar och nätter. Samtidigt bär en stor andel av kvinnorna fortfarande ett större ansvar för barnen efter en skilsmässa. I *yrkande 7* begärs ett tillkännagivande om möjligheterna till barnomsorg på kvällar, helger och nätter för att underlätta arbete på obekvämt arbetstid och därmed möjligheten att fortsätta försörja sig även för den som är ensamstående med barn.

*Vänsterpartiet* föreslår i följdmotion A1 *yrkande 1* att en individualiserad föräldraförsäkring införs. Föräldraledigheten görs individuell, så att barnets föräldrar får var sin del som inte kan överlätas på den andre. Barn

får då bättre möjlighet att knyta an till båda föräldrarna, och föräldrarna slipper förhandla om fördelningen av föräldraledigheten med varandra och med sina arbetsgivare. Den viktigaste effekten är dock att oddsen på arbetsmarknaden jämnas ut. Om det blir en självklarhet att både kvinnor och män är föräldrar, och att det innebär mer av frånvaro för både kvinnor och män under småbarnsåren, måste arbetslivet omstruktureras för att anpassas till det förhållandet. En individualisering av föräldraförsäkringen skulle göra föräldraansvaret till norm för alla vuxna oavsett kön. I *yrkande 11* föreslås en nationell granskning av privatiseringar inom vård, skola och omsorg. Efter de omfattande privatiseringarna på dessa områden är det angeläget med en granskning av vad som hänt med bemanning, löner och anställningsvillkor.

*Miljöpartiet* föreslår i följdmotion A3 *yrkande 9* en tredelad föräldraförsäkring där en tredjedel disponeras av vardera föräldern och en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrarna eller till en annan nära vuxen. Det ger verkliga förutsättningar för män att ta ett jämställt helhetsansvar för ett liv med både hem, anhöriga och arbete. I *yrkande 13* begärs ett tillkännagivande om att införa rätt till barnomsorg på obekväma arbetstider.

*Fredrik Lundh m.fl. (s)* begär i motion A382 *yrkande 3* ett tillkännagivande om ett mer jämställt arbetsliv. Unga kvinnor och män vill leva sina liv jämställt och kunna förena arbetsliv och föräldraskap.

*Maria Kornevik Jakobsson (c)* föreslår i motion 2008/09:A359 att en utredning tillsätts som får i uppdrag att se över möjligheten att få ett mera jämställt arbetsliv genom att tiden hemma med barn får räknas som merit vid sökande av offentliga tjänster.

### *Jämställda löner m.m.*

*Vänsterpartiet* föreslår i motion 2008/09:A315 att regeringen återkommer med förslag om ett statligt finansierat löneutjämningsystem för kommunsektorn. Den gemensamt finansierade offentliga sektorn är en grundbult för skapandet av ett jämställt samhälle. *Vänsterpartiet* vill stimulera lönejämlikhet i offentlig sektor genom att premiera de kommuner och lands-ting som kan visa att de når resultat i arbetet med att utjämna könsrelaterade löneskillnader.

*Vänsterpartiet* begär i sin följdmotion A1 *yrkande 6* ett tillkännagivande om ett initiativ till utvärdering av arbetsvärderingssystem. För att bedöma om två arbeten är likvärdiga i diskrimineringslagens mening finns flera olika system för arbetsvärdering. Detta gör det svårt att bedöma i vilken grad systemen är effektiva och uppfyller syftet att identifiera osakliga löneskillnader. Regeringen bör ta initiativ till en utvärdering av de arbetsvärderingssystem som används på den svenska arbetsmarknaden. I *yrkande 7* föreslås att de riktlinjer för arbetsvärdering som lever upp till diskrimineringslagstiftningens krav certifieras. Förslagsvis kan Diskrimineringsombuds-

mannen bli tillsynsmyndighet över denna certifiering. Motsvarande yrkanden återfinns i *Vänsterpartiets* motion 2008/09:A307 yrkandena 6 och 7.

*Miljöpartiet* anför i följdmotion A3 att en egen lön och möjligheter till egen försörjning i grunden handlar om möjlighet till självständighet och frihet. I yrkande 5 föreslås att regeringen verkar för att jämställda löner ska uppnås i första hand i den politiskt styrda offentliga sektorn, men också på arbetsmarknaden i övrigt. I yrkande 3 föreslås att regeringen tar initiativ till ett handslag med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna med målet att få bort könsrelaterade löneskillnader. Motsvarande yrkanden återfinns i *Miljöpartiets* motion A307 yrkandena 7 och 8 och motion Ju381 yrkandena 18 och 20. I *Miljöpartiets* motion 2008/09:A395 yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att jämställda löner ska uppnås i offentlig sektor under nuvarande mandatperiod.

*Anne Ludvigsson m.fl. (s)* anser i motion A422 att Diskrimineringsombudsmannen bör intensifiera arbetet med att följa upp lönekartläggningar. Därutöver behövs utbildningar för arbetsgivare och fackliga företrädare för jämställda löner. I motion A438 av *Anne Ludvigsson m.fl. (s)* framförs att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till avlönat arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

*Lars U Granberg m.fl. (s)* begär i motion A414 yrkande 2 ett tillkännagivande om jämställda löner. En viktig förutsättning för jämställdhet mellan kvinnor och män är att en kvinna ska kunna försörja sig själv på sin lön. Motsvarande yrkande återfinns i 2008/09:A398 yrkande 2 av Lars U Granberg m.fl. (s).

I motion 2008/09:A201 av *Magdalena Andersson (m)* föreslås en översyn av Standard för svensk yrkesklassificering. Motionären anser att den yrkesklassificering som finns i dag inte räcker till. Bland annat måste antalet yrkeskategorier för vård- och omsorgspersonal öka för att den som skaffar sig specialkunskaper och ökar sin yrkeskompetens ska kunna placeras i en yrkeskategori som tar hänsyn till hans eller hennes kunskaper.

### Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens uppfattning att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar till betalt arbete och att detta är ett viktigt led i strävan att utöka arbetskraftsutbudet. Utskottet välkomnar därför regeringens insatser för att stärka arbetslinjen och för att utjämna fördelningen av betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män.

När det gäller löneskillnader mellan kvinnor och män erinrar utskottet om delmålet för regeringens jämställdhetspolitik: Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att mindre könsbundna yrkesval bör bidra till minskade löneskillnader. Utskottet ställer sig även bakom regeringens insatser för att

stärka arbetslinjen, bl.a. de reformer som syftar till att göra det mer lönsamt att arbeta. Den som arbetar heltid har större möjlighet än den som arbetar deltid att stärka sin position på arbetsmarknaden, öka sina karriärmöjligheter och få ökad ekonomisk självständighet.

Utskottet noterar att regeringen vidtagit en serie åtgärder för att underlätta arbetskraftsdeltagandet, inte minst bland kvinnor. Exempelvis kan det nämnas att nystartsjobb inom offentlig sektor och tillfälligt nystartsjobb för deltidsarbetslösa har införts för att underlätta för deltidsarbetslösa att hitta ett arbete. För att ytterligare stimulera arbetsutbudet och öka den varaktiga sysselsättningen har jobbskatteavdraget förstärkts inom ramen för ett fjärde steg. Jobbskatteavdraget gör det mer lönsamt för kvinnor och män att arbeta. Eftersom kvinnor i större utsträckning än män är låg- och medelinkomsttagare, bl.a. beroende på att de ofta arbetar deltid, kan jobbskatteavdraget komma att få större relativ betydelse för kvinnor än för män och bidra till ökade ekonomiska drivkrafter för kvinnor att gå från deltids- till heltidsarbete.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna 2008/09:A395 yrkande 18 (mp), 2008/09:A398 yrkande 2 (s), Ju381 yrkandena 18 och 20 (mp), A3 yrkandena 3 och 5 (mp), A307 yrkandena 7 och 8 (mp), A414 yrkande 2 (s), A422 (s) samt A438 (s).

Utskottet konstaterar att frågan om ett statligt löneutjämningsystem åter är uppe till behandling. Enligt finansutskottet, som tidigare behandlat frågan (senast i bet. 2008/09:FiU3), saknar det föreslagna systemet öppenhet för mångfald inom den offentliga sektorn. I stället inrutar det kommunerna i ytterligare en form av bidragsberoende. Ett tidsbegränsat statsbidrag till kommunernas löneutjämningsarbete bryter inte den stelbenta struktur i den offentliga sektorn som håller lönerna nere. Utan förändringar i arbetets organisation och de tankemönster som alltför ofta styr utformningen och utförandet av välfärdstjänsterna fastnar de kvinnodominerade yrkena i de mönster som skapar den strukturella diskrimineringen och segregationen på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutskottet gör ingen annan bedömning. Motion 2008/09:A315 (v) avstyrks därmed.

Bland de insatser regeringen beslutat om för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt föräldraskap och jämställt deltagande i arbetslivet kan jämställdhetsbonusen nämnas. Bonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament att fördela föräldraledigheten mer jämställt. Systemet innebär att den förälder som varit hemma längst med föräldrapenning får en skattekreditering om han eller hon arbetar när den andra föräldern tar ut föräldrapenning. Den högsta nivån för jämställdhetsbonusen är 100 kr per dag, dvs. ca 3 000 kr per månad. Bonusen betalas ut till de föräldrar som har gemensam vårdnad om barn. Om föräldrarna delar helt lika på föräldraledigheten kan de få en maximal bonus på 13 500 kr per barn.

Utskottet delar regeringens syn att bonusen skapar förutsättningar för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden genom att stärka motiven för återgång i arbete. Den bidrar därmed också till att öka kvinnors förvärvsfrekvens och motverka löneskillnader.

Utskottet delar även regeringens inställning att jobbskatteavdragen gör det mer lönsamt att dela föräldrapenningen mer jämställt. Denna jämställdhetseffekt följer av att föräldrapenning inte ligger till grund för jobbskatteavdrag. Om enbart en förälder arbetar under ett kalenderår, får familjen enbart ett jobbskatteavdrag. Om däremot båda föräldrarna arbetar under kalenderåret, kommer båda att få del av jobbskatteavdraget.

Utskottet välkomnar även regeringens insatser för att underlätta föräldraskapet för ensamstående kvinnor och män. Utskottet noterar att ensamstående föräldralediga föräldrar sedan den 1 januari 2010 har möjlighet, när de på grund av sjukdom inte kan vårda barn, att låta någon annan person vårda barnet med tillfällig föräldrapenning (prop. 2008/09:194, bet. 2009/10:SfU4). I detta sammanhang vill utskottet också återknyta till tidigare ställningstaganden (senast i bet. 2009/10:AU1) om betydelsen av att familjer får bättre möjlighet att utifrån sina behov välja den barnomsorg som är lämplig för barnet. Det underlättar för människor att kombinera föräldraskap och förvärvsarbete.

Utskottet noterar även att regeringen gett SCB i uppdrag att planera och genomföra en tidsanvändningsundersökning. Undersökningen ska ge kunskaper om svenskt vardagsliv och hur kvinnor och män fördelar sin tid på olika aktiviteter. Den syftar till att bl.a. beskriva förändringar under senare år och ge underlag för utformningen av framtida insatser inom jämställdhetspolitiken. Undersökningen beräknas vara färdig 2011.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna *2008/09:A359 (c)*, *A1 yrkandena 1 och 11 (v)*, *A2 yrkandena 7 och 8 (s)*, *A3 yrkandena 9 och 13 (mp)* och *A382 yrkande 3 (s)*.

Utskottet delar uppfattningen i motion *2008/09:A201 (m)* att den yrkesklassificering som i dag används är alltför grov och behöver utvecklas för att bättre kunna användas för att värdera yrken efter det arbete som utförs och de specialkunskaper som krävs. På motsvarande sätt ställer sig utskottet positivt till förslaget i motionerna *A1 yrkandena 6 och 7 (v)* och *2008/09:A307 yrkandena 6 och 7 (v)* om att systemen för arbetsvärdering ska utvecklas. När det gäller förslagen vill emellertid utskottet hänvisa till tidigare ställningstaganden. I betänkande *2007/08:AU7* understryks att såväl frågan om värdering av arbetsuppgifter som att arbetsvärderingen inte sker på ett sätt som får diskriminerande effekter, nu liksom tidigare, i första hand är ett ansvar för parterna på arbetsmarknaden. Den samverkansregel som fördes över från den dåvarande jämställdhetslagen till den nya lagen är ett uttryck för parternas ansvar att utjämna och förhindra könsrelaterade löneskillnader. Motionerna *2008/09:A201 (m)*, *2008/09:A307 yrkandena 6 och 7 (v)* och *A1 yrkandena 6 och 7 (v)* avstyrks därmed.

## Jämställda arbetslivsvillkor

### Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas motionsyrkanden om diskriminering av kvinnor i arbetslivet och andra anknytande frågor. Riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 10 (v).

### Skrivelsen

Utsattheten för arbetsrelaterade sjukdomar och för våld ser olika ut för kvinnor och män. Det skiljer sig också mellan kvinnodominerade och mansdominerade arbetsplatser. Kvinnor på kvinnodominerade arbetsplatser är de som löper störst risk att bli sjukskrivna. Eftersom kvinnor dominerar bland dem som har osäkra anställningar begränsas möjligheten till inflytande på arbetsplatsen. Eftersom kvinnor generellt sett befinner sig längre ned i hierarkin än män har de mindre tillgång till självvald flexibel arbetstid och mindre makt över sin arbetssituation. Människor högre upp i hierarkin kan också känna sig begränsade i sitt handlingsutrymme, men deras förhandlingsutrymme är större.

Frihet från diskriminering, våld och trakasserier i arbetslivet är en viktig förutsättning för en jämställd arbetsmarknad.

Regeringen anser att de samlade insatserna på området ska syfta till att åstadkomma bättre förutsättningar för lika villkor för kvinnor och män i arbetslivet.

Skyddet mot diskriminering i arbetslivet har stärkts. Regeringen avser att ta ett antal ytterligare initiativ för att förbättra jämställdheten i arbetslivet, bl.a. när det gäller skydd mot våld på arbetsplatsen.

### Motionerna

#### *Motioner från allmänna motionstiden*

*Vänsterpartiet* anser i motion A204 att ett förslag till en strategi för att tillämpa FN-konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor bör tas fram. Regeringen bör arbeta aktivt för att kvinnokonventionen, på samma sätt som barnkonventionen, blir ett levande dokument som kan fungera som ett redskap för konkret handling för organisationer, myndigheter och politiska beslutsfattare på olika nivåer i samhället.

I motion 2008/09:A296 begär *Carina Hägg (s)* ett tillkännagivande om arbetsgivarens ansvar för mäns våld mot kvinnor. Motionären framhåller att det är dags att ta ytterligare ett steg och initiativ i arbetsmiljöarbetet och ge arbetsgivaren befogenheter och ansvar att motverka mäns våld mot kvinnor.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens uppfattning att de samlade insatserna på området bör syfta till att åstadkomma bättre förutsättningar för lika villkor kvinnor och män i arbetslivet och välkomnar följaktligen att regeringen avser att ta ett antal ytterligare initiativ för att förbättra jämställdheten i arbetslivet, bl.a. när det gäller skydd mot våld på arbetsplatsen.

Utskottet noterar att regeringen har vidtagit en serie åtgärder i enlighet med strategins inriktningar. En viktig del av detta är den nya diskrimineringslagen (2008:567) som trädde i kraft den 1 januari 2009 och den nya myndigheten, Diskrimineringsombudsmannen, som ska utöva tillsyn över att lagen följs. Genom den nya lagen har skyddet mot diskriminering på grund av kön förbättrats väsentligt. Tillämpningsområdet för diskrimineringsgrunden kön utökades till samhällsområden där det tidigare saknades ett skydd, t.ex. inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och vid allmänhetens kontakter med den som har en offentlig anställning. Den gemensamma lagen och sammanslagningen av ombudsmännen underlättar dessutom för den som utsätts för diskriminering som kan hänföras till mer än en diskrimineringsgrund, s.k. multipel diskriminering.

Utskottet noterar även att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra en särskild satsning som gäller våldsutsatthet i arbetslivet. Satsningen syftar till att få mer kunskap om var och hur problemen uppträder och om effektiva förebyggande åtgärder. Därutöver noterar utskottet att slutbetänkande SOU 2010:7 från Utredningen om aktiva åtgärder inom diskrimineringsområdet har överlämnats till regeringen. På regeringens uppdrag har utredaren undersökt om regler om aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter i de olika diskrimineringslagarna varit effektiva. Utredaren har också övervägt hur krav på aktiva åtgärder kan göras mer tydliga och skarpa och om de bör utvidgas till fler diskrimineringsgrunder och fler samhällsområden. Huvuddragen i förslaget är att aktiva åtgärder ska bedrivas i förhållande till alla diskrimineringsgrunder på samhällsområdena arbetsliv, utbildning och försvarsutbildning. De ansvariga för de aktiva åtgärderna ska redovisa ett systematiskt och målinriktat arbete i syfte att främja lika rättigheter och möjligheter och detta arbete ska beskrivas i ett program som upprättas vart tredje år och följs upp årligen. Inom arbetslivet ska det också bedrivas ett aktivt förebyggande arbete som gäller löner. Tillsynen riktas mot att de ansvariga uppfyller kravet på systematiskt målinriktat arbete och att bistå de ansvariga med rådgivning. Förslagen bereds nu i Regeringskansliet.

I sammanhanget bör det också nämnas att Sverige var ett av de första länder som ratificerade 1979 års FN-konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (Cedaw). I Sverige liksom inom EU och i andra internationella sammanhang pågår en debatt och ett arbete där lika-behandling och mänskliga rättigheter står i fokus. Som utskottet tidigare framhållit är skyddet mot diskriminering i grunden en fråga om mänskliga



rättigheter. Ett aktivt arbete med konventionen pågår inom Regeringskansliet. Bland annat redovisas i den svenska regeringens sjätte och sjunde Cedawrapport vad som görs för att eliminera diskrimineringen av kvinnor.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna 2008/09:A296 (s) och A204 (v).

## Övriga frågor

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om bl.a. jämställdhetsarbetet och dess organisering, könsrelaterat våld, hedersvåld och förtryck samt om män och jämställdhet.

Jämför reservationerna 11 (v), 12 (mp), 13 (mp) och 14 (mp) samt särskilda yttranden 2 (s), 3 (s), 4 (s) och 5 (v).

I detta avsnitt behandlas övriga frågor om jämställdhet med anledning av motioner som väckts under de allmänna motionstiderna.

### *Jämställdhetsarbetet och dess organisering*

#### **Motionerna**

*Vänsterpartiet* föreslår i motion 2008/09:A290 *yrkande 3* att en jämställdhetsmyndighet inrättas. Jämställdhetsmyndighetens uppgift ska vara att arbeta mot könsdiskriminering inom samhällets samtliga områden utifrån ett könsmaksperspektiv. Den nya myndigheten ska bevaka utvecklingen på jämställdhetsområdet både i Sverige och internationellt och samordna och stödja andra myndigheter, verksamheter och organisationer. Den ska också ansvara för metod- och kunskapsutveckling, bidragsgivning, information och granskning av andra myndigheter. För att få myndigheterna att arbeta effektivare med jämställdhetsfrågor bör en jämställdhetsförordning införas, vilket föreslås i *yrkande 4*. För att utveckla jämställdhetsarbetet i feministisk riktning föreslås att myndigheterna i regleringsbrev ges tydliga direktiv som går att relatera till de övergripande målen. Återrapportering från myndigheterna ska vara obligatorisk, och samtliga återrapporteringskrav bör finnas samlade i regleringsbrevet. I *yrkande 5* föreslås följaktligen att regleringsbrev ska innehålla direktiv med ett tydligt feministiskt perspektiv. I *yrkande 6* föreslås att det genomförs regelbundet återkommande jämställdhetsrevisioner av myndigheternas arbete. Jämställdhet är inte förhandlingsbart och ska inte kunna vägas mot andra politiska mål eller väljas bort med hänvisning till t.ex. bristande resurser.

*Miljöpartiet* begär i motion *Ju381 yrkande 32* ett tillkännagivande om en lag om jämställdhetsintegrering av samhällsservicen. I *yrkande 33* framförs att regeringen bör ta till sig intentionerna i slutbetänkandet från Jämstöd och skyndsamt inrätta de stödfunktioner som behövs för att den offentliga sektorns verksamheter ska klara uppgiften med jämställd samhällsservice. Motsvarande yrkande återfinns i *Miljöpartiets motion 2008/09: A395 yrkande 27*.

I motion *2008/09:A395 yrkande 28* föreslår *Miljöpartiet* att ett jämställdhetsråd inrättas. Rådet ska stödja de statliga myndigheterna och även Regeringskansliet i arbetet med jämställdhetsintegrering. Verksamheten ska också omfatta uppföljning, samordning och stöd, bidragsgivning, kunskapsutveckling och information samt omvärldsbevakning.

*Matilda Ernkrans m.fl. (s)* föreslår i motion *A383* att en ny jämställdhetsmyndighet inrättas. Eftersom Diskrimineringsombudsmannen förväntas lägga tonvikten på arbetet mot diskriminering finns en risk att det proaktiva förändringsinriktade jämställdhetsarbetet kommer att begränsas.

Även *Åsa Lindén (s)* föreslår i motion *2008/09:A284* att en ny jämställdhetsmyndighet inrättas. Den diskriminering som sker på grund av kön skär rakt igenom alla de övriga diskrimineringsgrunderna. Jämställdheten intar således en särställning i vårt samhälle.

*Carina Hägg (s)* anser i motion *2008/09:A259* att en konkret politik, en budget och en för uppgiften lämpad organisation krävs för att nå de jämställdhetspolitiska målen.

*Christina Axelsson (s)* begär i motion *A298* ett tillkännagivande om insatser för bättre jämställdhet i storstadsregionen. Stockholms län är den region i landet som tar emot flest nyanlända flyktingar och invandrare. Det är viktigt att de som kommer hit får en god kännedom om jämställdhet och ges förutsättningar att snabbt komma i arbete eller studier så att den diskriminering de blir utsatta för kan minimeras.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet står bakom regeringens politik som syftar till dels att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser mellan könen, dels att skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt och möjligheter att påverka sin situation. Det är utskottets övertygelse att vi får ett bättre samhälle när män och kvinnor delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det är viktigt att behålla en tydlig och sammanhållen inriktning för jämställdhetspolitiken. Utskottet vill därför i enlighet med tidigare betänkanden som tagit upp frågor om jämställdhet (senast bet. 2009/10: AU1) uttrycka sin tillfredsställelse med att regeringen valt att under mandatperioden kraftigt öka resurserna till jämställdhetsarbetet och prioritera några centrala frågor där genomslaget kan bli större. Jämställdhetspolitiken

har tillförts medel motsvarande 1,6 miljarder kronor för en särskild jämställdhetssatsning under 2007–2010. Under denna period har resurserna till jämställdhetspolitiken mer än tiodubblats.

Utskottet noterar även att genomförandet av de särskilda jämställdhetsåtgärderna pågår och att insatserna kommer att följas upp och utvärderas, vilket kommer att ge kunskap om resultat och fortsatta utvecklingsbehov. Utskottet välkomnar att regeringen kommer att lämna en särskild skrivelse med en redovisning av satsningen, anslagets användning och resultat.

Därutöver ställer sig utskottet positivt till att regeringen i skrivelsen understryker att arbetet med jämställdhetsintegrering, som syftar till att ge de jämställdhetspolitiska målen genomslag i hela regeringens politik, fortsätter samtidigt som ökade möjligheter har skapats för att genomföra särskilda insatser inom andra delar av regeringens politik. Utskottet delar den uppfattning om att jämställdhet även fortsättningsvis måste ha hög politisk prioritet som såväl regeringen som flera motionärer ger uttryck för.

Utskottet instämmer i regeringens inställning att arbetet mot diskriminering även fortsättningsvis måste främjas. Prioriteringen av arbetet mot diskriminering var en bakgrund till reformen med en sammanslagen diskrimineringslagstiftning och inrättandet av en gemensam ombudsmannamyndighet för samliga diskrimineringsgrunder. Som utskottet framhållit ovan har skyddet mot diskriminering på grund av kön förbättrats väsentligt genom den nya diskrimineringslagen, som trädde i kraft den 1 januari 2009. Tillämpningsområdet för diskrimineringsgrunden kön utökades till samhällsområden där det tidigare saknades ett skydd, t.ex. inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och vid allmänhetens kontakter med den som har en offentlig anställning. På arbetslivets område utvidgades den krets som skyddas mot diskriminering. Förutom arbetstagare och arbetssökande omfattas även den som gör en förfrågan om arbete. Detsamma gäller dem som söker eller fullgör praktik, och inte som tidigare enbart den som fullgör yrkespraktik.

Mot bakgrund av inrättandet av den nya myndigheten Diskrimineringsombudsmannen kan det inte anses befogat att inrätta ytterligare en ny myndighet på området. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna 2008/09:A259 (s), 2008/09:A284 (s), 2008/09:A290 yrkande 3 (v), 2008/09:A395 yrkande 28 (mp) och A383 (s).

Utskottet noterar att regeringen förutom sina insatser mot könsdiskriminering också vidtagit aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön. Som tidigare nämnts har slutbetänkandet från Utredningen om aktiva åtgärder inom diskrimineringsområdet överlämnats till regeringen (SOU 2010:7). Huvuddragen i förslaget är att aktiva åtgärder ska bedrivas i förhållande till alla diskrimineringsgrunder på samhällsområdena arbetsliv, utbildning och försvarsutbildning, att de ansvariga för de aktiva åtgärderna redovisar ett systematiskt och målinriktat arbete i syfte att främja lika rättigheter och möjligheter och att detta arbete beskrivs i ett program som upprättas vart tredje år och följs upp årligen.

Andra huvuddrag i förslaget är att det inom arbetslivet bedrivs ett aktivt förebyggande arbete som gäller löner och att tillsynen riktas mot att de ansvariga uppfyller kravet på systematiskt målinriktat arbete och att bistå de ansvariga med rådgivning.

Utskottet noterar även att olika projekt inlettts för att bl.a. stärka arbetet med jämställdhetsintegrering inom den offentliga sektorn. Till exempel har Göteborgs universitet fått i uppdrag att vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering i staten, skapa ett forum för erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering och skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering (IJ 2008/1467/JÄM). Utredningen ska slutligt redovisas till regeringen senast den 31 december 2010.

Därtill noterar utskottet att regeringen i en proposition om nyanlända invandras arbetsmarknadsetablering (prop. 2009/10:60) föreslår att varje kommun är skyldig att erbjuda nyanlända invandrare samhällsorientering. Samhällsorienteringen bör innehålla kunskapsinhämtning och reflektion om Sverige och om vad det innebär att leva i det svenska samhället samt information om rättigheter och skyldigheter. En viktig utgångspunkt är respekten för grundläggande värden som mänskliga rättigheter, demokratiskt styrelseskick och jämställdhet mellan kvinnor och män. Ett annat förslag är att etableringsersättningen blir individuell och inte ska räknas in i hushållets inkomster. Den blir därmed ett incitament för kvinnor att förvärvsarbeta. Propositionen bereds för närvarande av utskottet (bet. 2009/10:AU7).

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna 2008/09:A290 yrkandena 4, 5 och 6 (v), 2008/09:A395 yrkande 27 (mp), Ju381 yrkandena 32 och 33 (mp) och A298 (s).

### *Könsrelaterat våld, hedersvåld och förtryck*

#### **Motionerna**

*Miljöpartiet* begär i motion 2008/09:A395 yrkande 16 ett tillkännagivande om att det krävs särskilda insatser till myndigheter för att de ska kunna ge adekvat stöd till kvinnor med utländsk bakgrund som söker stöd för utsatthet för mäns våld. Det krävs även stöd för förebyggande insatser, skyddat boende, tolkar och informationsinsatser riktade mot myndigheter och ansvariga. *Miljöpartiet* framhåller vidare att det krävs omfattande fortbildning och förändringar av högskole- och universitetsutbildningar om mäns våld för att samhället konsekvent ska kunna arbeta mot mäns våld mot kvinnor på alla nivåer. I yrkande 31 föreslås följaktligen att staten satsar på och ytterligare utvecklar och utnyttjar den kompetens om mäns våld mot kvinnor som myndigheten Nationellt centrum för kunskap om mäns våld mot kvinnor (NCK) besitter. NCK föreslås få i uppdrag att se över behovet av fortbildningar i frågor om mäns våld mot kvinnor i syfte att utbilda och höja kunskapsnivån hos anställda i den offentliga sektorn.

I motion 2008/09:Ju253 framhåller *Carina Hägg (s)* att det finns ett påtagligt behov av mer kunskap om de samhällsekonomiska konsekvenserna av mäns våld mot kvinnor liksom de privata ekonomiska konsekvenserna för brottsoffren. I *yrkande 4* begärs ett tillkännagivande om att våldsutsatta kvinnors ekonomiska trygghet bör säkras. I motion 2008/09:A370 *yrkande 2* begär samma motionär ett tillkännagivande om att man bör fokusera på barns och kvinnors rättigheter ur ett jämställdhetsperspektiv. För att undvika att unga kvinnor och män utsätts för påtryckningar att ingå äktenskap mot sin vilja bör integrationspolitiken ta ett större ansvar för att informera och utbilda berörda parter i jämställdhetsfrågor och mänskliga rättigheter.

### Utskottets ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är oacceptabelt. Detsamma gäller hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för makt och förtryck och ett omfattande problem som berör hela samhället, såväl kvinnor som män. Ytterst är det en fråga om jämställdhet och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Strävan ska vara att detta våld ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Alla människor ska kunna leva i frihet från rädsla att utsättas för våld och övergrepp.

Utskottet instämmer i regeringens syn att våld mot kvinnor är ett hinder mot kvinnors möjligheter att åtnjuta de mänskliga rättigheterna. Regeringens arbete med att bekämpa våld mot kvinnor stärker även möjligheten för kvinnor och män att delta på lika villkor i samhället. De åtgärder som regeringen vidtar inom detta område har redovisats i regeringens skrivelse *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (skr. 2007/08:39, bet. 2007/08:JuSoU1). Som angivits i AU:s budgetbetänkande i frågor om integration och jämställdhet (2009/10:AU1) har samtliga 56 åtgärder i handlingsplanen påbörjats. Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått i uppdrag att följa upp åtgärderna i handlingsplanen. I dess första utvärdering av regeringens satsning konstaterar Brå att handlingsplanen resulterat i en imponerande mängd aktiviteter under de tre år som gått sedan planen beslutades (Brå rapport nr 2010:4). Brås övergripande bild är att planen inneburit ett betydelsefullt startskott för utvecklingen av ett bättre arbete för att förebygga våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och för att stödja dem som utsatts. Uppdraget ska slutredovisas i december 2010.

Som tidigare nämnts noterar utskottet att regeringen gett Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att planera och genomföra insatser i syfte att främja jämställdhet i grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Uppdraget täcker bl.a. in kunskapsspridning om kön och skolframgång, stärkt elevhälsa samt fortbildning av lärare och annan skolpersonal om hederstraditioner och om sex- och samlevnadsun-

dervisning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2010. I sammanhanget vill utskottet åter nämna att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra en särskild satsning om våldsutsatthet i arbetslivet. Satsningen syftar till att få mer kunskap om var och hur problem uppstår och om effektiva förebyggande åtgärder. Därutöver vill utskottet hänvisa till den samhällsorientering som varje kommun föreslås vara skyldig att erbjuda nyanlända invandrare (prop. 2009/10:60).

Utskottet anser att dessa utredningar bör avvaktas och avstyrker därför motionerna 2008/09:Ju253 yrkande 4 (s), 2008/09:A370 yrkande 2 (s) och 2008/09:A395 yrkandena 16 och 31 (mp).

*Mansrollen, män och jämställdhet m.m.*

### **Motionerna**

*Miljöpartiet* anser i motion *Ju381* att det är hög tid att politiken problematiserar frågor om maskulinitet och mäns och pojkers situationer utifrån ett helhetsperspektiv. Att män och manlighet är norm och att manlighet är sammankopplat med makt medför inte per automatik att den normativa manlighet som råder är gynnsam för män. I *yrkande 13* föreslås att en statlig utredning tillsätts för att belysa hur maskuliniteter påverkar samhället. I *yrkande 15* föreslås att organisationer som utifrån en feministisk grundsyn verkar för förändring av maskuliniteter ges ökade resurser.

I motion 2008/09:A376 *yrkandena 1 och 2* framhåller *Ulf Holm och Mikaela Valtersson (mp)* vikten av att arbeta mot den schabloniserade bilden av mannen. Målet måste vara att människor ska befrias från könsrollerna och de beteenden och förväntningar som de medför. I *yrkande 5* begärs ett tillkännagivande om att stimulera män att ta ansvar och aktivt engagera sig i jämställdhetsarbete. I *yrkandena 6 och 7* föreslås särskilda insatser för att få män att ta avstånd från prostitution och att pornografin måste problematiseras ur ett könsmaktsperspektiv. I *yrkandena 8 och 9* föreslås en långsiktig och omfattande informationskampanj om de stereotypa föreställningarna kring föräldraskapet och forskning om mansrollen. I *yrkande 10* begärs ett tillkännagivande om behovet av att män uppmuntras att bryta mot den könssegregerade utbildningen och arbetsmarknaden.

*Birgitta Eriksson m.fl. (s)* framhåller i motion *A439* betydelsen av mansgrupper som en viktig del av jämställdhetsarbetet. Motionärerna anser att fokus alltför länge har legat på kvinnors beteende. I själva verket är det män som måste ändra sitt beteende, och det är manssamhällets normer som måste brytas. Det kan endast ske om män medverkar.

*Lars U Granberg m.fl. (s)* understryker i motion *A414 yrkande 8* vikten av att regeringen understöder mäns delaktighet i arbetet på hela jämställdhetsområdet. Män har en given roll att agera och interagera i jämställdhets-

frågor eftersom de problem som finns handlar om hur män betar sig mot kvinnor. Motsvarande yrkande finns i 2008/09:A398 yrkande 7 av Lars U Granberg m.fl. (s).

Carina Hägg (s) begär i motion 2008/09:A370 yrkande 4 ett tillkännagivande om vikten av att män i alla åldrar deltar i arbetet kring mansrollens betydelse i pojkars uppfostran. Motionären anser att unga män måste få hjälp och stöd att vara bra förebilder som inte tillgriper våld. Bra förebilder behövs för att mansrollen ska utvecklas.

### Utskottets ställningstagande

Det av riksdagen antagna övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett delmål är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. För utskottet är det en självklarhet att människor ska bemötas som individer och ges förutsättningar att utvecklas som människor, utan att begränsas av omgivningens eventuella fördomar.

Utskottet bedömer att den typ av attitydförändringar som motionärerna efterlyser kan kräva ett arbete på lång sikt. Utskottet har tidigare redogjort för en rad insatser som gjorts, både i fråga om männens roll i jämställdhetsarbetet och för att motverka stereotypa könsroller (bet. 2006/07:AU10 och bet. 2007/08:AU7).

Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen, som tidigare nämnts, tillsatt en delegation med uppgiften att lyfta fram och utveckla kunskapen om jämställdhet i skolan med utgångspunkt i skolans värdegrundsuppdrag. Inom ramen för uppdraget ska delegationen genomföra seminarier och på andra sätt sprida den kunskap som sammanställts, särskilt om de metoder som kan användas för att bryta traditionella könsmönster och könsroller. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 augusti 2010 (dir. 2008:75). Regeringen har även inrättat en delegation för jämställdhet i högskolan. Därtill kan nämnas att regeringen avser att inrätta en arbetsgrupp med uppdrag att analysera frågor om män och jämställdhet, bl.a. med inriktning på arbetslivet och möjligheterna att förena arbete med ett aktivt föräldraskap.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna 2008/09:A370 yrkande 4 (s), 2008/09:A376 yrkandena 1–2, 5 och 8–10 (mp), 2008/09:A398 yrkande 7 (s), Ju381 yrkandena 13 och 15 (mp), A414 yrkande 8 (s) och A439 (s). Utskottet noterar slutligen att regeringen presenterat sina åtgärder mot prostitution och människohandel i regeringens skrivelse Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167, bet. 2008/09:JuU4). Av detta skäl ställer sig utskottet inte bakom motion 2008/09:A376 yrkandena 6–7 (mp), som därför avstyrks.

## Slutsats

Utskottet föreslår att regeringens skrivelse 2008/09:198 En jämställd arbetsmarknad – Regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet läggs till handlingarna.



# Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

## 1. Jämställd arbetsmarknad, punkt 1 (s, v, mp)

av Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 1 och 2009/10:A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 6 och avslår motionerna 2008/09:A260 av Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s), 2009/10:A291 av Eva-Lena Jansson (s) yrkande 1 och 2009/10:A318 av Anne Marie Brodén (m).

### *Ställningstagande*

Vi kan aldrig acceptera den ojämlikhet som råder mellan könen. Vi vill synliggöra och bekämpa de maktstrukturer som underordnar kvinnor och som överordnar män. Målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Grunden till ett jämlikt, jämställt och solidariskt samhälle är rätten till arbete, som ger möjlighet att kunna försörja sig och sin familj och som ger ekonomisk självständighet livet ut. Men arbetslivet är inte jämlikt. Kvinnors och mäns arbetsvillkor är olika och orättvisorna är stora. Kvinnor dominerar bland dem som har tidsbegränsade anställningar, timanställningar och deltidstjänster. De arbeten som i dag domineras av kvinnor värderas lägre än de arbeten som domineras av män. Korta anställningar innebär dessutom mindre frihet och sämre möjligheter till utveckling i jobbet, vilket i sin tur påverkar hälsan negativt. Orättvisor i arbetslivet bidrar till att klyftan mellan kvinnor och män består livet ut.

Enligt vår mening har regeringen genomfört en politik som kommer att öka ojämställdheten. Försämringen av arbetslöshetsförsäkringen drabbar kvinnor i större utsträckning än män, och jobbskatteavdragen ger bättre effekt för män.

Vi anser vidare att regeringens skrivelse, trots den inledande verklighetsbeskrivningen av den bristande jämställdheten i arbetslivet som vi i stort ansluter till, saknar konkreta satsningar och reformer som på allvar kan leda till förändringar när det gäller jämställdheten mellan kvinnor och män i arbetslivet. Bortsett från en uppräkningslista av arbetsgrupper, utredningar och mindre satsningar i projektform hänvisar regeringen huvudsakligen till redan genomförda reformer. Punkterna må vara många, men regeringens strategi saknar visioner och en tydlig plan som kan driva på utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv.

Vi kan inte acceptera att samhället och våra egna liv organiseras på ett ojämnt sätt. Grundläggande strukturer och olika former av diskriminering måste bekämpas på ett systematiskt och strukturellt plan om målet om en jämställd arbetsmarknad ska kunna nås.

Vi anser att ett arbete bör inledas med att ta fram riktlinjer som syftar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Det krävs en bred samhällelig samling för att komma åt problemet med den könsuppdelade arbetsmarknaden. Regeringen får bestämma de närmare formerna för detta arbete.

Det som vi anfört bör ges regeringen till känna, vilket innebär att vi tillstyrker motionerna A2 yrkande 1 (s) och A307 yrkande 6 (mp).

## **2. Arbetsmarknad och utbildningsfrågor, punkt 2 (mp)**

av Ulf Holm (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkande 32,  
2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 8,  
2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 6, 7 och 10 samt  
2009/10:A448 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 8.

### *Ställningstagande*

Miljöpartiet verkar aktivt för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden eftersom den på ett fundamentalt sätt motverkar det jämställda samhälle vi vill uppnå. I mansdominerade branscher är lönerna högre än i kvinnodominerade branscher. I kvinnodominerade branscher är deltidsarbete och tidsbegränsade anställningar mycket vanligare än i mansdominerade branscher. I mansdominerade branscher är heltidsarbete i högre grad norm än i kvinnodominerade branscher. Den svenska arbetsmarknaden är starkt könsuppdelad. Grovt uttryckt kan det sägas att kvinnor arbetar i den offentliga sektorn medan män arbetar i den privata sektorn. Andelen kvinnor och

män varierar stort i de flesta yrken. Kvinnor dominerar inom bl.a. vård och omsorg, kontor, detaljhandeln och för- och grundskolan, medan män dominerar inom byggnads- och transportsektorn och branscher där tekniker och ingenjörer är verksamma. De mansdominerade yrkena är högre avlönade än de kvinnodominerade yrkena. Med utgångspunkt i att mäns löner är högre än kvinnors löner är det anmärkningsvärt att kvinnors utbildningsnivå är högre än mäns.

Det finns ett starkt samband mellan utbildning och arbete. Grunden till det framtida arbetslivet läggs i utbildningssystemet. Skillnaderna mellan mäns och kvinnors utbildningsval till gymnasiet och högskolan är stora. För att komma till rätta med detta måste de traditionella könsmönstren vid utbildningsval brytas. Skolan har här ett ansvar för att tillhandahålla pedagogik som stimulerar både flickor och pojkar att göra icke-traditionella utbildningsval. Skolan skulle dra nytta av att jämställdhetsintegrera den metodik och pedagogik som används. Studie- och yrkesvägledarna har här en oerhört viktig roll. Med deras stöd kan många ungdomar våga välja utanför de traditionella yrkesvalen.

Avidentifierade ansökningar bör dessutom införas för att frångå fördomsmissiga bedömningar av arbetssökanden. Försök med avidentifierade ansökningar visar att kvinnor i högre grad kallas till anställningsintervju och anställs. Miljöpartiet ser därför positivt på att det utvecklas system med avidentifierade ansökningar vid anställningsförfaranden.

Vad som här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna 2008/09:A395 yrkande 32 (mp), 2008/09:A403 yrkande 8 (mp), A3 yrkandena 6, 7 och 10 (mp) och A448 yrkande 8 (mp) bör bifallas.

### **3. Jämställda villkor för entreprenörskap, punkt 3 (s, v, mp)**

av Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 9 och 10, 2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 9 och 10 samt 2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 11, 12 och 14.

### *Ställningstagande*

Kvinnor och män ska ges samma möjligheter att starta och utveckla företag och inta ledande positioner i arbetslivet. I dag startas 30 % av företagen av kvinnor och 70 % av män. Statistiken visar dock att kvinnor som vill starta företag har svårare än män att få lån på finansmarknaden. Vi anser därför att särskilda ansträngningar bör göras för att de offentliga företagsstöden ska bli tillgängliga för kvinnor. Det behövs en översyn av hur styrningen av insatserna för kapitalförsörjning fungerar så att kvinnliga företagare inte diskrimineras.

En annan viktig fråga för kvinnors möjlighet till karriär och utveckling och för kvinnors inflytande över samhällets varu- och tjänsteproduktion är andelen kvinnor på ledande positioner i arbetslivet. Ett rättmätigt krav att ställa är att inte minst näringslivet aktivt och konkret bidrar till att lika villkor för kvinnor och män uppnås. Ett viktigt led i detta är att åtgärda den ojämna könsfördelningen i bolagsstyrelserna. Enligt SCB var antalet styrelseplatser i börsföretag valda av årsstämman 1 877 år 2008. Könsfördelningen bland dessa var 18 % kvinnor och 82 % män. Samma år var 7 kvinnor ordinarie verkställande direktör och 9 kvinnor styrelseordförande i sammanlagt 294 börsnoterade företag. Vi anser att näringslivet har visat en uppenbar oförmåga och ovilja att genom egna initiativ se till att styrelseuppgifterna fördelas jämnt mellan kvinnor och män.

Tvärtemot regeringens bedömning anser vi att tiden är kommen för tuffare åtgärder mot kvinnors underrepresentation i bolagsstyrelser. Så länge bolagsstyrelserna själva inte tar sitt ansvar måste vi politiker ta ansvar och agera för en förändring.

I utredningen Könsfördelning i bolagsstyrelser (Ds 2006:11) föreslogs en lag om könskvotering, som innebär att varje kön ska vara representerat med minst 40 % i styrelserna i börsnoterade aktiebolag eller vid en auktoriserad marknadsplats. Vi anser att det finns anledning att arbeta vidare med detta förslag.

Det som vi anfört bör ges regeringen till känna, vilket innebär att vi tillstyrker motionerna A1 yrkandena 9 och 10 (v), A2 yrkandena 9 och 10 (s) och A3 yrkande 11, 12 och 14 (mp).

#### **4. Jämställda löner, punkt 4 (mp)**

av Ulf Holm (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkande 18,

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 18 och 20,

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 3 och 5 samt  
2009/10:A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkandena 7 och 8 samt  
avslår motionerna  
2008/09:A315 av Josefin Brink m.fl. (v),  
2008/09:A398 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 2,  
2009/10:A414 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 2,  
2009/10:A422 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) och  
2009/10:A438 av Anne Ludvigsson m.fl. (s).

### *Ställningstagande*

Miljöpartiet vill verka för jämställda löner på hela arbetsmarknaden. Lika lön för lika arbete ska gälla inom alla branscher, sektorer och arbetsplatser. Miljöpartiet verkar också för jämställda och rättvisa löner mellan olika branscher.

Löneskillnaderna mellan män och kvinnor på den svenska arbetsmarknaden har i stort sett konserverats under mandatperioden. Enligt SCB är kvinnors löner sett till hela arbetsmarknaden i genomsnitt 84 % av männens löner. Så har det sett ut sedan 1992. Ungefär hälften av denna löneskillnad kan förklaras av att kvinnor och män har olika utbildning, befattningsgrad, arbetstid m.m. och att de arbetar inom olika sektorer. Olika heter består bl.a. av att män i högre grad arbetar i branscher med högre löneläge än kvinnodominerade branscher och att män finns på högre positioner än kvinnor. Om dessa skillnader räknas bort återstår en löneskillnad mellan kvinnor och män på 7 % som inte kan förklaras på annat sätt än att traditionellt kvinnliga arbeten värderas lägre och att lönesättande chefer bär på icke jämställda värderingar.

Miljöpartiets uppfattning är att det politiska systemet, riksdagen och landets kommuner har ett direkt arbetsgivaransvar för de anställdas arbetsvillkor i den offentliga sektorn. Vi föreslår att regeringen verkar för att jämställda löner ska uppnås i första hand i den politiskt styrda offentliga sektorn men också på arbetsmarknaden i övrigt. Vidare föreslår vi att regeringen ska ta initiativ till ett handslag med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna för att få bort könsrelaterade löneskillnader.

Vad som här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna 2008/09:A395 yrkande 18 (mp), Ju381 yrkandena 18 och 20 (mp), A3 yrkandena 3 och 5 (mp) och A307 yrkandena 7–8 (mp) bör bifallas.

## 5. Föräldraförsäkring m.m., punkt 5 (s)

av Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna

2008/09:A359 av Maria Kornevik Jakobsson (c),

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 1,

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 9 och 13 samt

2009/10:A382 av Fredrik Lundh m.fl. (s) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Sambandet mellan ojämställdhet i arbetslivet och snedfördelningen av föräldraledigheten är uppenbart. Kvinnor tar ut den övervägande delen av de betalda föräldraförsäkringsdagarna. Det leder till negativa konsekvenser för kvinnor när det gäller rekrytering, befordran, löneutveckling i arbetslivet och pension. Vår ambition är att uttaget av föräldraledigheten ska vara jämställt, för mammans, pappans och barnets skull.

Många kvinnor arbetar dessutom i yrken där den normala tjänstgöringen innefattar kvällar och nätter. Samtidigt har en stor andel av kvinnorna fortfarande ett större ansvar för barnen efter en skilsmässa. För att underlätta arbete på obekvämt arbetstid och därmed möjligheten att fortsätta försörja sig även för den som är ensamstående med barn, vill vi därför se över möjligheterna att öka tillgången till barnomsorg på kvällar, helger och nätter.

Vad som här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A2 yrkande 7 och 8 (s) bör bifallas. Motion A382 yrkande 3 (s) avstyrks i den mån den inte får anses tillgodosedd med det som ovan anförts.

## 6. Föräldraförsäkring m.m., punkt 5 (v)

av Josefin Brink (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 1 och

avslår motionerna

2008/09:A359 av Maria Kornevik Jakobsson (c),

2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 7 och 8,

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 9 och 13 samt

2009/10:A382 av Fredrik Lundh m.fl. (s) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Vänsterpartiet anser att det är dags att reformera föräldraförsäkringen. Vi vill att föräldraledigheten görs individuell, så att barnets föräldrar får varsin del som inte kan överlätas på den andre. Fördelarna med en sådan reform är flera: barn får bättre möjlighet att knyta an till båda sina föräldrar, och föräldrarna slipper förhandla om fördelningen av föräldraledigheten med varandra och med sina arbetsgivare.

I detta sammanhang är dock den viktigaste effekten att oddsen på arbetsmarknaden jämnas ut. Om det blir en självklarhet att både kvinnor och män är föräldrar och att det innebär mer av frånvaro för både kvinnor och män under småbarnsåren måste arbetslivet omstruktureras för att anpassas till det förhållandet. Det blir inte längre relevant att diskriminera kvinnor på grund av "risken" att de skaffar barn och blir borta långa perioder, eftersom denna "risk" i lika hög grad gäller för män. Det underförstådda antagandet hos många arbetsgivare – att män inte tar ut föräldraledighet, som enligt ett flertal studier upplevs som ett hinder för män att göra det – skulle inte längre vara aktuellt. En individualisering av föräldraförsäkringen skulle kort sagt göra föräldraansvaret till norm för alla vuxna oavsett kön.

Självklart måste en individualiserad föräldraförsäkring utformas så att barn till ensamstående föräldrar inte missgynnas. Finns det bara en vårdnadshavare måste denna naturligtvis kunna ta ut hela ledigheten. Vi anser också att barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare, och föräldraförsäkringen måste även anpassas till sådana familjers behov. Den vanligaste familjekonstellationen i dag är dock två vårdnadshavare av olika kön, så den normerande verkan av en individualisering av föräldraförsäkringen skulle vara betydande. Vi utvecklar våra förslag i motion 2009/10:Sf318 Individualiserad föräldraförsäkring.

Vad som här anförs om att införa individualiserad föräldraförsäkring bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 yrkande 1 (v) bör bifallas.

## **7. Föräldraförsäkring m.m., punkt 5 (mp)**

av Ulf Holm (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 9 och 13 samt avslår motionerna

2008/09:A359 av Maria Kornevik Jakobsson (c),

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 1,

2009/10:A2 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 7 och 8 samt

2009/10:A382 av Fredrik Lundh m.fl. (s) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Den borgerliga regeringen har infört stora skatteavdragsmöjligheter för hushållsnära tjänster. Ett motiv för detta är att hjälpa kvinnor ut på arbetsmarknaden. Miljöpartiet förnekar inte att skattedumpningar för hushållsnära tjänster också kan ge en sådan effekt. Men detta har inget med jämställdhet att göra. Det som händer är i stället att städningen blir lågavlönat arbete som fortfarande utförs av framför allt kvinnor som jobbar deltid.

Miljöpartiet är av flera skäl motståndare till skatteavdraget för hushållsnära tjänster. Det handlar dels om att man inte löser det strukturella problemet – att män inte tar tillräckligt ansvar för hemmet och anhöriga, dels att skatteavdragets konstruktion ensidigt gynnar de högavlönade.

Miljöpartiets väg är en annan. Vi föreslår en utbyggd föräldraförsäkring. Den ska vara tredelad, där en tredjedel disponeras av vardera föräldern och en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrar eller en annan nära vuxen. Det ger verkliga förutsättningar för män att ta ett jämställt helhetsansvar för ett liv med både hem, anhöriga och arbete.

Vi föreslår även att det införs en rättighet till barnomsorg på obekväma arbetstider. Alltför länge har politiken utgått från att alla familjer är klassiska kärnfamiljer. Det finns därför flera lagar och regler som måste moderniseras. Många ensamstående föräldrar behöver ökat stöd och förbättrad tillgänglighet till barnomsorg.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A3 yrkandena 9 och 13 (mp) bör bifallas.

## **8. Nationell granskning av privatiseringar inom vård och omsorg, punkt 6 (v)**

av Josefin Brink (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 11.



### *Ställningstagande*

Parallellt med stora nedskärningar har den borgerliga regeringen satt i gång en våg av privatisering och utförsäljning av den gemensamma välfärden. Ett av argumenten som framförts för denna politik är att de offentliganställda kvinnorna nu ska erbjudas flera alternativa arbetsgivare, vilket ska öka deras möjligheter att förhandla upp löner och arbetsvillkor. I själva verket tyder det mesta på att undersköterskor, barnskötare och hemvårdare får betala ett högt pris för privatiseringarna. Personalnedskärningar tenderar att vara den första åtgärd som ett privat bolag genomför för att skära ned på sina kostnader och kapa vinstmarginaler när det tar över ett äldreboende eller en förskola.

Dessutom har privatiseringarna lett till ett nytt problem för de anställda inom vård och omsorg: att allt fler av arbetsplatserna saknar kollektivavtal. När fackförbundet Kommunal granskade de privata hemtjänstföretagen i Nacka och Täby visade det sig att 60 % av dem saknade kollektivavtal. Det innebär att de anställda vid dessa företag saknar rätt till ersättning för obekvämt arbetstid, semesterlön, försäkringar osv. som ingår i Kommunals avtal. Ett flertal av företagen hade dessutom betalat in för lite eller inget alls för de anställdas pensioner.

Vänsterpartiet anser att det är angeläget att regeringen låter genomföra en nationell granskning av vad som hänt med bemanning, löner och anställningsvillkor efter de omfattande privatiseringarna av vård, skola och omsorg.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A1 yrkande 11 (v) bör bifallas.

## **9. Arbetsvärdering m.m., punkt 7 (v)**

av Josefin Brink (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 6 och 7 samt

2009/10:A1 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 6 och 7 samt avslår motion

2008/09:A201 av Magdalena Andersson (m).

### *Ställningstagande*

För att bedöma om två arbeten är likvärdiga i diskrimineringslagens mening finns flera olika system för arbetsvärdering. Förutom Diskrimineringsombudsmannen (tidigare JämO) har privata företag lanserat arbetsvärderingssystem som används som redskap i jämställdhetsarbetet på arbetsplatserna. Ett problem är att någon systematisk kvalitetssäkring av de

olika arbetsvärderingssystemen inte har gjorts. Detta gör det svårt att bedöma i vilken grad de är effektiva och uppfyller syftet att identifiera osakliga löneskillnader i diskrimineringslagens mening. Vänsterpartiet menar därför att det är dags att utvärdera de arbetsvärderingssystem som används på den svenska arbetsmarknaden. Regeringen bör ta initiativ till en sådan utvärdering.

Vidare bör de riktlinjer för arbetsvärdering som lever upp till diskrimineringslagstiftningens krav certifieras. Diskrimineringsombudsmannen kan förslagsvis bli tillsynsmyndighet över denna certifiering.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna 2008/09:A307 yrkandena 6 och 7 (v) och A1 yrkande 6 och 7 (v) bör bifallas.

## **10. Genomförande av FN:s kvinnokonvention, punkt 8 (v)** av Josefin Brink (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:A204 av Kalle Larsson m.fl. (v).

### *Ställningstagande*

Vänsterpartiet menar att målen för jämställdhetspolitiken är ett steg i rätt riktning. Men vi saknar ett tydligt könsmaktsperspektiv på flera områden, inte minst när det gäller mäns våld mot kvinnor. Den politik som regeringen bedriver saknar tyvärr feministisk skärpa och uppvisar brist på insikt i hur olika politikområden påverkar varandra och vilka konsekvenser reformer får i kvinnors vardag. Vänsterpartiet anser att formerna för jämställdhetspolitiken, liksom dess innehåll, bör förändras radikalt. Enligt vår mening bör kvinnokonventionen användas som ett konkret verktyg för jämställdhetsarbetet.

Sverige har länge aktivt arbetat med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). För att tillämpa konventionen finns bl.a. en strategi utarbetad som syftar till att göra barnkonventionen till ett aktivt instrument som riktar sig till samtliga offentliga organ och verksamheter. Trots detta finns det fortfarande mycket kvar att göra innan Sverige lever upp till barnkonventionen. Det handlar inte minst om att öka allmänhetens kunskap om vad barnkonventionen innebär. Kvinnokonventionen är på liknande sätt en osynliggjord FN-konvention. Det är få som åberopar och använder sig av konventionen. De som arbetar med att synliggöra konventionen och göra den till ett redskap för förändringsarbete är främst ideella organisationer med små resurser.

Vänsterpartiet anser att regeringen aktivt borde arbeta för att kvinnokonventionen, på samma sätt som barnkonventionen, blir ett levande dokument som kan fungera som ett redskap för konkret handling för organisationer, myndigheter och politiska beslutsfattare på olika nivåer i samhället. Regeringen bör därför återkomma med förslag på en strategi för att tillämpa kvinnokonventionen och göra den lika känd och använd som barnkonventionen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A204 (v) bör bifallas.

## **11. Jämställdhetsarbetet och dess organisering, punkt 9 (v)**

av Josefin Brink (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:A290 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 3–6 och

avslår motionerna

2008/09:A259 av Carina Hägg (s),

2008/09:A284 av Åsa Lindestam (s),

2008/09:A319 av Carina Ohlsson (s),

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 27 och 28,

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 32 och 33,

2009/10:A298 av Christina Axelsson (s) och

2009/10:A383 av Matilda Ernkrans m.fl. (s).

### *Ställningstagande*

Om politiken ska kunna bryta sönder könsmaktordningen krävs nya politiska verktyg. För att höja jämställdhetspolitikens status måste det statliga jämställdhetsarbetet omorganiseras. Vänsterpartiet föreslår flera förändringar för en mer effektiv jämställdhetspolitik.

Vi vill inrätta en ny jämställdhetsmyndighet. Frågan om inrättandet av en jämställdhetsmyndighet väcktes senast i den statliga utredningen Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål (SOU 2005:66) men har även lyfts fram tidigare (se bl.a. SOU 2001:44 och Ds 2001:64). Sverige har en relativt sett liten organisation som ska stödja och möjliggöra att de jämställdhetspolitiska målen genomförs. Vänsterpartiet har tidigare föreslagit en myndighet för jämställdhetsfrågor. Jämställdhetsmyndighetens uppgift ska vara att arbeta mot könsdiskrimineringen inom samhällets samtliga områden utifrån ett könsmaktsperspektiv. Den nya myndigheten skulle kunna bevaka utvecklingen på jämställdhetsområdet både i Sverige och internationellt samt samordna och stödja andra

myndigheter. Som exempel kan nämnas att myndigheterna i Norge och Danmark är självständiga men får sitt uppdrag och sina medel från regeringen. Myndigheterna arbetar bl.a. med kunskapsutveckling och kunskaps-spridning genom att vara mötesplatser mellan forskning och praktik. Kopplingen mellan forskning och praktik är eftersatt i det svenska jämställdhetsarbetet. En jämställdhetsmyndighet skulle kunna fylla denna funktion.

För att få myndigheterna att arbeta effektivare med jämställdhetsfrågor bör en jämställdhetsförordning införas. En utredning har tidigare föreslagit en jämställdhetsförordning liknande den som finns inom integrationspolitikens område (Ds 2001:64).

Ett sätt att utveckla jämställdhetsarbetet i feministisk riktning är att i regleringsbrev ge myndigheterna tydliga direktiv som går att relatera till de övergripande målen. Återrapportering från myndigheterna ska vara obligatorisk, och samtliga återrapporteringskrav bör finnas samlade i regleringsbrevet. Återkoppling till de övergripande jämställdhetspolitiska målen och delmålen ska vara möjlig och göras från samtliga politikområden. Regleringsbrev liksom regeringens förordningar ska innehålla direktiv med ett tydligt feministiskt perspektiv.

Jämställdhet är inte förhandlingsbart och ska inte kunna vägas mot andra politiska mål eller väljas bort med hänvisning till t.ex. bristande resurser. Vänsterpartiet föreslår därför att det genomförs regelbundet återkommande jämställdhetsrevisioner av myndigheternas arbete. Regeringen bör utreda hur dessa revisioner ska genomföras och vilken instans som är lämplig för detta uppdrag.

Dessa förslag bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion A290 yrkandena 3, 4, 5 och 6 (v) bör bifallas.

## **12. Jämställdhetsarbetet och dess organisering, punkt 9 (mp)** av Ulf Holm (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 27 och 28 samt 2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 32 och 33 samt avslår motionerna

2008/09:A259 av Carina Hägg (s),

2008/09:A284 av Åsa Lindestam (s),

2008/09:A290 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 3–6,

2008/09:A319 av Carina Ohlsson (s),

2009/10:A298 av Christina Axelsson (s) och

2009/10:A383 av Matilda Ernkrans m.fl. (s).

### *Ställningstagande*

Genom den förra riksdagsmajoritetens beslut tillsattes utredningen JämStöd med uppgiften att utreda stödet för jämställdhetsintegrering i staten. Utredningens uppdrag var att föreslå lösningar som innebär att de statliga verksamheterna ger jämställd service. Principen för jämställd samhällsservice är att de tjänster och den service som erbjuds medborgaren är lika tillgänglig, av lika hög kvalitet och lika anpassad till alla oavsett om den riktar sig till kvinnor eller män. Det innebär i sin tur att överallt där beslut fattas och där verksamhet utförs ska frågorna värderas jämställt.

Enligt utredningens slutbetänkande *Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering* (SOU 2007:15) pekar alla erfarenheter entydigt på att jämställdhetsintegrering av offentliga verksamheter måste ges fortsatt stimulans och stöd. Miljöpartiet anser därför att regeringen bör ta till sig intentionerna i utredningen och skyndsamt inrätta de stödfunktioner som behövs för att den offentliga sektorns verksamheter ska klara uppgiften jämställd samhällsservice. Dessutom vill Miljöpartiet liksom utredningen *Makt att forma samhället och sitt eget liv* (SOU 2005:66) att en särskild lagstiftning om jämställdhetsintegrering genomförs.

I slutbetänkandet föreslås också att det inrättas ett centralt råd med uppdraget att stödja de statliga myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering. Miljöpartiet vill att det inrättas ett jämställdhetsråd i Regeringskansliet. Ett jämställdhetsråd ska lyfta jämställdhetsfrågorna i politiken t.ex. genom omvärldsbevakning, utbildning, samordning, kunskapsutveckling, informationsspridning och stöd för jämställdhetsintegrering. Frågan om att inrätta ett jämställdhetsråd inom Regeringskansliet är dock inget som riksdagen kan besluta om, utan detta måste regeringen själv besluta om.

Vad som här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna 2008/09:A395 yrkandena 27 och 28 (mp) och Ju381 yrkandena 32 och 33 (mp) bör bifallas.

### **13. Mansrollen, män och jämställdhet, punkt 10 (mp)**

av Ulf Holm (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:A376 av Ulf Holm och Mikaela Valtersson (båda mp) yrkandena 1, 2 och 5–10 samt

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 13 och 15 samt avslår motionerna

2008/09:A370 av Carina Hägg (s) yrkande 4,  
2008/09:A398 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 7,  
2009/10:A414 av Lars U Granberg m.fl. (s) yrkande 8 och  
2009/10:A439 av Birgitta Eriksson m.fl. (s).

### *Ställningstagande*

Miljöpartiet de gröna anser att det är viktigt att all jämställdhetspolitik bygger på kunskapen om den rådande könsmaktsordningen. Könsmaktsordningen utgår från mannen som norm, men även männen underställs föreskrivna normer om hur de ska bete sig. Manlighet kan beskrivas som ett paket av sociala normer och tanke- och beteendemönster som varje pojke och man konfronteras med. Det förs ofta diskussioner kring flickors och kvinnors snäva roll, men pojkars och mäns roll är minst lika snäv och tyngande som den för flickor. Miljöpartiet menar att det är viktigt att man arbetar mot den schabloniserade bilden av mannen, med det slutliga målet att människor ska befrias från könsrollerna och de beteenden och förväntningar som de medför.

Det är hög tid att mer aktivt diskutera mannens del och ansvar i jämställdhetsarbetet. Det stora problemet med att aktivt driva jämställdhetspolitiken vidare är alla de tysta männen, de som inte är beredda att resa sig upp och tala för ökad jämställdhet. Ju fler män som aktivt engagerar sig, desto mindre blir motståndet. Därför anser Miljöpartiet att det är viktigt att män på alla nivåer involveras i jämställdhetsarbetet och att regeringen stimulerar en sådan utveckling. Män bör även i högre grad involveras i kampen mot prostitution och slaveri, och särskilda insatser bör göras för att få män att på bred front ta avstånd från denna maktutövning. Även pornografin måste problematiseras, och man bör göra detta ur ett könsmaktsperspektiv för att synliggöra de normer som pornografin ger uttryck för.

Det är nödvändigt att männen stimuleras till ett aktivt föräldraskap och att förutsättningar skapas för att pappor från början ska bli lika mycket föräldrar som mammor är. För att hjälpa pappor att bli en av två likvärdiga föräldrar behöver attityder och beteenden förändras kring föreställningen om kön. För att råda bot på detta menar Miljöpartiet att Sverige behöver en långsiktig och omfattande informationskampanj om dessa frågor.

Det behövs också tillgång till forskning och kunskap om män. Forskningen om mannen som könsvarelse är tämligen ny, och det var först i slutet av 1980-talet som mansforskningen började etableras. Vi menar att det behövs forskning om t.ex. både mäns våld mot andra män och mäns våld mot kvinnor. Det behövs också information för att bedriva metodutveckling kring kommunikation och förebyggande arbete med män. Miljöpartiet anser att det är hög tid att politiken också problematiserar frågor om maskulinitet och mäns och pojkars situationer utifrån ett helhetsperspektiv. Initialt vill Miljöpartiet att regeringen tillsätter en statlig utredning om

män, maskulinitet och jämställdhet. Miljöpartiet vill också att regeringen ger mer ekonomiska resurser till organisationer som utifrån en feministisk grundsyn verkar för förändring av maskuliniteten.

Framgångsrika satsningar har gjorts för att bryta könssegregeringen på den svenska arbetsmarknaden, främst så att kvinnor tagit sig in på de traditionellt manliga arbetsplatserna. Miljöpartiet anser att arbetet med att bryta denna könssegregation måste börja redan i grundskolan och att det kan komma att behövas större nationella satsningar för att uppmuntra även pojkar och män att bryta mot den könssegregerade utbildnings- och arbetsmarknaden.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motionerna 2008/09:A376 yrkandena 1, 2 och 5–10 (mp) och Ju381 yrkandena 13 och 15 (mp) bör bifallas.

#### **14. Övriga jämställdhetsfrågor, punkt 11 (mp)**

av Ulf Holm (mp).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkandena 16 och 31 samt avslår motionerna 2008/09:Ju253 av Carina Hägg (s) yrkande 4, 2008/09:A296 av Carina Hägg (s) och 2008/09:A370 av Carina Hägg (s) yrkande 2.

##### *Ställningstagande*

Mäns våld mot kvinnor som sker i hederns namn är ett allvarligt problem som kräver specifika insatser från samhället. Miljöpartiet arbetar utifrån förståelsen att allt våld mot kvinnor är en fråga om makt, även våld som utövas i hederns namn. För att kunna bedriva ett arbete mot våld krävs att man utgår från ett icke-stigmatiserande perspektiv i fråga om etniska grupper, och arbetet måste åtföljas av kunskap hos myndigheter om maktförhållanden i fråga om etnicitet, kultur och kön. Det krävs särskilda insatser av myndigheter för att kunna ge adekvat stöd till kvinnor med utländsk härkomst som söker stöd för att de utsätts för våld. Det krävs även ökat stöd för förebyggande insatser, skyddade boenden, tolkar och informationsinsatser för myndigheter och ansvariga.

För att konsekvent kunna arbeta mot mäns våld mot kvinnor på alla nivåer krävs det omfattande fortbildningar och förändringar av högskole- och universitetsutbildningar om just mäns våld. I kvinnofridspropositionen föreslogs att examensordningen i högskoleförordningen skulle kompletteras

för vissa yrkesexamina i syfte att säkerställa att jämställdhetsfrågor och frågor om våld mot kvinnor blir belysta i relevanta yrkesutbildningar. Denna komplettering saknas fortfarande för de flesta. Ett ytterligare förslag från Högskoleverket var att ge Nationellt centrum för kunskap om mäns våld mot kvinnor (NCK) uppdraget att höja lärares kompetens och se över behovet av fortbildningar i frågor om mäns våld mot kvinnor för lärare i relevanta utbildningar. Miljöpartiet vill se att staten satsar på och ytterligare utvecklar och utnyttjar den kompetens om mäns våld mot kvinnor som myndigheten NCK besitter.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, vilket innebär att motion 2008/09:A395 yrkandena 16 och 31 (mp) bör bifallas.



# Särskilda yttranden

## 1. Jämställda löner, punkt 4 (s, v, mp)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Enligt vår mening är det grundläggande för ett jämställt samhälle att kvinnor har samma förutsättningar att verka och utvecklas i arbetslivet som män. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till avlönat arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Ett mer jämställt arbetsliv skapas inte genom sänkta inkomstskatter där sänkningen är betydligt mindre för låginkomsttagare. Lägg därtill att sjukskrivna och pensionärer betalar högre skatt. De som har sämst inkomst, oavsett om det gäller lön, pension eller ersättning på grund av sjukdom eller arbetslöshet, är kvinnorna, som därigenom missgynnas. Vår politik genomsyras av ambitionen att förändra de strukturer på arbetsmarknaden och i samhällsekonomin som upprätthåller den ojämlika arbets- och inkomstfördelningen mellan kvinnor och män.

Vi anser också att egen lön och möjligheter till egen försörjning i grunden handlar om möjlighet till självständighet och frihet. En lägre värdering av kvinnors arbete och yrkesval gör att kvinnor begränsas i löneutveckling och karriärmöjligheter. Att kvinnor tar ut den övervägande delen av de betalda föräldraledighetsdagarna leder till negativa konsekvenser för kvinnor när det gäller rekrytering, befordran, löneutveckling i arbetslivet och pension. Kvinnors lägre lön och långsammare löneutveckling i kombination med huvudansvar för hem och familj är följaktligen påtagliga faktorer i det icke jämställda samhället. Åtgärder för jämställda löner är därför helt avgörande för att åstadkomma ett jämställt samhälle.

## 2. Jämställdhetsarbetet och dess organisering, punkt 9 (s)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna mål. Under det övergripande målet finns fyra delmål: jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. För att nå målen krävs en konkret politik, en budget och en för uppgiften lämpad organisation. Vi socialdemokrater anser att det är angeläget att hela samhället blir delaktigt. Då är det nödvändigt att departementen föregår med gott exempel och skapar en organisation ämnad att uppnå det övergripande målet om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Vi socialdemokrater anser att det är mycket viktigt att synliggöra den könsmaktsordning som råder och angripa de strukturer som upprätthåller den. Det finns ett behov av att ytterligare stärka jämställdhetsarbetet och att tydligt visa att det är en prioriterad fråga.

Vi menar också att det finns en risk att den nya organisationen för jämställdhetsarbete och regeringens låga ambitionsnivå på området gör att jämställdheten avstannar. Det är därför viktigt att följa upp denna fråga och göra jämförande studier med utgångspunkt i de jämställdhetspolitiska målen och redovisa dessa till riksdagen, t.ex. genom en skrivelse årligen.

### **3. Mansrollen, män och jämställdhet, punkt 10 (s)**

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Under senare år har allt fler män uttryckt en vilja att förändra den genusordning som innebär att män är överordnade kvinnor. Allt fler män inser att de själva skulle dra nytta av att slippa den inlåsnings i förväntade mönster som rådande föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt ofta medför. Mansgrupper har bildats på olika håll i landet, och många kvinnoorganisationer understryker vikten av samverkan mellan män och mansgrupper.

Vi socialdemokrater anser att det är angeläget att stödja denna utveckling. Alltför länge har fokus legat på kvinnors beteende. Det har hetat att kvinnor måste ta för sig bättre och kompetensutveckla sig för att kunna konkurrera med män på männens villkor. I själva verket är det män som måste ändra sitt beteende, och det är mansrollens normer som måste brytas. Det kan endast ske om män medverkar.

Vi anser därför att mansgrupper bör stödjas genom att deras arbete lyfts fram som en viktig del av jämställdhetsarbetet. Regeringen bör understödja de olika initiativ som tagits runt om i landet där män väljer att kliva fram och ta debatten för ett mer jämställt samhälle.

Vi anser även att unga män måste få hjälp och stöd för att vara bra förebilder utan att tillgripa våld. Bra förebilder behövs för att mansrollen ska utvecklas. Det är viktigt att män i alla åldrar deltar i detta arbete.

### **4. Övriga jämställdhetsfrågor, punkt 11 (s)**

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Vår vision är ett Sverige där varken kvinnor eller män begränsas av sitt kön – inte på arbetsmarknaden, och inte i livet i övrigt. Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina liv. Så lyder vårt mål. Det tillåter inte att jämställdhet reduceras till något som gäller kvinnor eller något som man kan fundera på i nästa högkonjunktur. För att nå ett jämställt samhälle krävs ett långsiktigt och systematiskt arbete.

Fullständigt grundläggande är varje människas rätt till sin egen kropp. Lika rätt att bestämma vad den egna kroppen ska utsättas för och rätt att se ut och klä sig som man vill. Lika rätt att slippa vara rädd för fysiskt våld, bristande respekt eller sämre behandling på grund av den kropp man lever i och det kön man lever med.

Det ojämställda samhället har som sin yttersta konsekvens mäns våld mot kvinnor, prostitution, våldtäkt och sexslavhandel. Vi vill skärpa kampen mot dessa brott, i Sverige och internationellt. Hedersvåld fortsätter att skörda offer och kräver ett skärpt och bättre samordnat arbete inom många myndigheter.

Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder, upplever kvinnor en rädsla och oro i vardagen som begränsar just på grund av kön. Rädslan för oönskade eller farliga närmanden från män styr hur kvinnor reser, var de promenerar och hur de klär sig. Verbala sexuella kränkningar i skolan eller på nätet och sexuellt hot och tvång tillhör alltför många flickors vardag. Kvinnor i alla yrken riskerar att könstillhörigheten blir ett hinder i karriären och vid löneförhandlingar. Det skapar en ständig vaksamhet på sig själv och sin omgivning från tidiga år som krymper människors frihet.

Vi socialdemokrater är ett feministiskt parti. I grunden handlar jämställdhet om alla människors lika värde. Vi avvisar tanken att det skulle vara det biologiska könet som skapar de stora skillnaderna i mäns och kvinnors liv och villkor. Kön konstrueras kulturellt och socialt, och därför måste förtryck på grund av kön bekämpas genom att samhällets strukturer förändras. Orättvisor som har sin grund i könstillhörighet är precis som all diskriminering ett sätt att hindra människors vilja till arbete och förmåga att växa och utvecklas samt människors idérikedom och ansvarskänsla. Jämställdhet är produktivt.

## **5. Övriga jämställdhetsfrågor, punkt 11 (v)**

Josefin Brink (v) anför:

Vänsterpartiet vill se en jämställdhetspolitik som på allvar förmår förändra ojämställdheten mellan kvinnor och män. För att uppnå målet om ett jämställt samhälle krävs en helhetssyn och en förmåga att analysera hur reformer på olika politikområden får olika konsekvenser för kvinnor och män liksom hur olika politikområden påverkar varandra. Vänsterpartiet tar utmaningen att omfördela tid, makt och pengar mellan gruppen kvinnor och gruppen män på allvar. Jämställdhetsperspektivet genomsyrar kort sagt hela Vänsterpartiets politik.

Vi har tagit fram en strategi för en jämställd ekonomi där huvudpunkterna är rätt till fasta jobb på heltid, rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid, individualiserad föräldraförsäkring, ett kompetenslyft inom vård och omsorg, en jämställdhetsminister med eget departement och ett jäm-

ställldhetspolitiskt råd som ska granska politiska reformer utifrån ett genusperspektiv. Dessa jämställdhetsåtgärder har vi budgeterat för på respektive utgiftsområde.

Utöver det gör vi omfattande satsningar mot våld och sexuell exploatering. Exempelvis vill vi inrätta en haverikommission som ska utreda mord på kvinnor och införa obligatorisk genusutbildning och utbildning i mäns våld mot kvinnor på t.ex. juristlinjen och polis-, sjuksköterske-, läkar- och socionomutbildningen. Vi vill också satsa på fortbildning om sexualiserat våld inom socialtjänsten och rättsväsendet. När det gäller prostitution vill vi se åtgärder specifikt inriktade på att minska mäns efterfrågan på sexuella tjänster. Vi vill inrätta ett nationellt resurscentrum mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Vi har förslag om att tillgänglighetsanpassa kvinnojourerna och inrätta resurskvinnojouer för missbrukande och psykiskt sjuka kvinnor. Vi har förslag om att stärka undervisningen i sex- och samlevnad i grundskolan och gymnasieskolan. Vi föreslår att det ska finnas enheter på samtliga myndigheter som är specialiserade på mäns våld mot kvinnor, samkönat partnervåld och hedersrelaterat våld och förtryck. Ett utbildningsprogram om hedersrelaterat våld och förtryck bör tas fram för landets socialtjänstförvaltningar. Vidare vill vi se över hur samhället bättre kan hantera de komplexa problem som ofta uppstår för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Vi föreslår dessutom att tvångsäktenskap kriminaliseras och att dispensmöjligheten för att ingå äktenskap under 18 år tas bort. Vi menar även att det är av största vikt att Sverige tar fram en nationell handlingsplan mot tvångsäktenskap.

BILAGA

## Förteckning över behandlade förslag

## Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2008/09:198 En jämställd arbetsmarknad — regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.

## Följdmotionerna

2009/10:A1 av *Josefin Brink m.fl. (v)*:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa individualiserad föräldraförsäkring.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om initiativ till utvärdering av arbetsvärderings-system.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om certifiering av riktlinjer för arbetsvärdering.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördelning av finansiellt företagsstöd.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad jämställdhetskunskap vid företagsrådgivning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell granskning av privatiseringar inom vård, skola och omsorg.

2009/10:A2 av *Berit Högman m.fl. (s)*:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens jämställdhetskrivelse.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna till barnomsorg på kvällar, helger och nätter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkringen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvotering till bolagsstyrelser.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett uppdrag till Diskrimineringsombudsmanen att genomlysna banker och kreditinstitut ur ett jämställdhetsperspektiv.

*2009/10:A3 av Ulf Holm m.fl. (mp):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ta ett initiativ till handslag med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna för att få bort könsrelaterade löneskillnader.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att jämställda löner ska uppnås i första hand i den politiskt styrda offentliga sektorn, men också på arbetsmarknaden i övrigt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa jämställdhetsintegrering i utbildningsmetodiken och pedagogiken.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledarens roll måste uppgraderas och ges större utrymme för att stödja ungdomars utbildningsval i syfte att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tredelad föräldraförsäkring.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av avidentifierade anställningsansökningar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att främja kvinnors företagande, bl.a. genom starta-eget-bidrag och entreprenörskurser för unga kvinnor.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kriterier och procedurer för statliga lån, krediter, bidrag och subventioner ska utvärderas ur ett jämställdhetsperspektiv.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa rätt till barnomsorg på obekväma arbetstider.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lag om kvotering av bolagsstyrelser som kräver att minst 40 % av vardera könet är representerat bland styrelseledamöterna i bolagsstyrelser.

## Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

*2008/09:Ju253 av Carina Hägg (s):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att våldsutsatta kvinnors ekonomiska trygghet bör säkras.

*2008/09:A201 av Magdalena Andersson (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av Standard för svensk yrkesklassificering.

*2008/09:A259 av Carina Hägg (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet mellan män och kvinnor.

*2008/09:A260 av Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatta reformer och strukturella förändringar för ökad jämställdhet.

*2008/09:A284 av Åsa Lindestam (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny jämställdhetsmyndighet.

*2008/09:A290 av Josefin Brink m.fl. (v):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av en jämställdhetsmyndighet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny jämställdhetsförordning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regleringsbreven ska innehålla direktiv med ett tydligt feministiskt perspektiv.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regelbundet återkommande jämställdhetsrevisioner av myndigheterna.

*2008/09:A296 av Carina Hägg (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarens ansvar för mäns våld mot kvinnor.

*2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvärdering av system för arbetsvärdering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om certifiering av de riktlinjer för arbetsvärdering som lever upp till diskrimineringslagstiftningens krav.

*2008/09:A315 av Josefin Brink m.fl. (v):*

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ett statligt finansierat löneutjämningsystem för kommunsektorn.

*2008/09:A319 av Carina Ohlsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av sektorsöverskridande jämställdhetsarbete och integrering av ett genusperspektiv.

*2008/09:A359 av Maria Kornevik Jakobsson (c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppdrag att se över möjligheten att få ett mera jämställt arbetsliv genom att tiden hemma med barn får räknas som merit vid sökande av offentliga tjänster.

*2008/09:A370 av Carina Hägg (s):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fokusera på barns och kvinnors rättigheter ur ett jämställdhetsperspektiv.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta med män som är intresserade av mansrollens betydelse i pojkaras uppfostran.

*2008/09:A376 av Ulf Holm och Mikaela Valtersson (båda mp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att arbeta mot den schabloniserade bilden av mannen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målet att människor ska befrias från könsrollerna och de beteenden och förväntningar som de medför.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att stimulera och aktivera män inom jämställdhetsarbetet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilda insatser för att få män att ta avstånd från prostitution.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pornografi måste problematiseras även ur ett könsperspektiv.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en långsiktig och omfattande informationskampanj om de stereotypa föreställningarna kring föräldraskapet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning om mansrollen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att män uppmanas att bryta mot den könssegregerade utbildnings- och arbetsmarknaden.



*2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):*

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det krävs särskilda insatser till myndigheter för att kunna ge adekvat stöd till kvinnor som med utländsk härkomst söker stöd för utsatthet för mäns våld.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att jämställda löner ska uppnås i offentlig sektor under den nuvarande mandatperioden.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta till sig intentionerna i slutbetänkandet från Jämstöd och skyndsamt inrätta de stödfunktioner som behövs för att offentliga sektorns verksamheter ska klara uppgiften jämställd samhällsservice.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett jämställdhetsråd.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör satsa och ytterligare utveckla och utnyttja den kompetens om mäns våld mot kvinnor som myndigheten Nationellt centrum för kunskap om mäns våld mot kvinnor (NCK) besitter.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att öka andelen män i kvinnodominerade yrken samt andelen kvinnor i mansdominerade yrken.

*2008/09:A398 av Lars U Granberg m.fl. (s):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställda löner.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör understödja mäns delaktighet i arbetet på hela jämställdhetsområdet.

*2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp):*

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en kommission som ges i uppdrag att ta fram riktlinjer som syftar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

## Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

*2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):*

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en statlig utredning för att belysa hur maskuliniteter påverkar samhället.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge ökade resurser till organisationer som utifrån en feministisk grundsyn verkar för förändring av maskuliniteter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ta ett initiativ till handslag med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna för att få bort könsrelaterade löneskillnader.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att jämställda löner ska uppnås i första hand i den politiskt styrda offentliga sektorn, men också på arbetsmarknaden i övrigt.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lag om jämställdhetsintegrering av samhällsservicen.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta till sig intentionerna i slutbetänkandet från Jämstöd och skyndsamt inrätta de stödfunktioner som behövs för att den offentliga sektorns verksamheter ska klara uppgiften med jämställd samhällsservice.

*2009/10:A204 av Kalle Larsson m.fl. (v):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram förslag till en strategi för att implementera FN-konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (Cedaw).

*2009/10:A291 av Eva-Lena Jansson (s):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en genomarbetad jämställdhetspolitik som utgår från riksdagens jämställdhetsmål.

*2009/10:A298 av Christina Axelsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för bättre jämställdhet i storstadsregionen.

*2009/10:A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det tillsätts en kommission, där arbetsmarknadens parter ingår, som ges i uppdrag att ta fram riktlinjer som syftar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att jämställda löner ska uppnås i första hand i den politiskt styrda offentliga sektorn, men också på arbetsmarknaden i övrigt.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta initiativ till ett handslag med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna för att få bort könsrelaterade löneskillnader.

*2009/10:A318 av Anne Marie Brodén (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnors rätt till makt och inflytande.

*2009/10:A382 av Fredrik Lundh m.fl. (s):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett mer jämställt arbetsliv.

*2009/10:A383 av Matilda Ernkrans m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny jämställdhetsmyndighet.

*2009/10:A414 av Lars U Granberg m.fl. (s):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställda löner.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att regeringen understöder mäns delaktighet i arbetet på hela jämställdhetsområdet.

*2009/10:A422 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp lönekartläggningar.

*2009/10:A438 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska skillnader mellan män och kvinnor.

*2009/10:A439 av Birgitta Eriksson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mansgrupper som en viktig del av jämställdhetsarbetet.

*2009/10:A448 av Ulf Holm m.fl. (mp):*

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en kommission som ges i uppdrag att ta fram riktlinjer som syftar till att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.